

petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi KASIM 2006 SAYI: 21

Kadın

ABLAMI
YALNIZ MI
SANDINI!!!
EMEK ÇOCUĞU

Yeni Dönemde Yeni Sendikacılık

Petrol-İş Sendikası 25. Dönem Genel
Temsilciler Kurulu gerçekleştirildi

Dr. Gülnur Savran:

"Küresel Ekonomi Kadının
Omuzunda"

"En Zor Olanı Çocuk Bakmak"

Novartis İlaç Fabrikası'ndan Petrol-İş
Üyesi Şengül Kayacı ve Ailesiyle Söyleşi

Kadınlar Kadınları Örgütlüyor

ABD'de Berger-Marks Vakfı'nın Toplantı
Raporu'ndan Önemli Noktalar

Novamed'te kızlar grevde:

**"İÇERİDEKİ ARKADAŞLARI DA
YANIMIZA ÇAĞIRIYORUZ"**

**BU SAYIDA
"Doğum İzni Kullanmak"
KİTAPÇIĞIMIZ
VAR!**

İÇİNDEKİLER

Merhaba (3)

Yeni Dönemde Yeni Sendikacılık (4)

Petrol-İş Sendikası 25. Dönem Genel Temsilciler Kurulu'ndan

İçerideki Arkadaşları da Yanımıza Çağırıyoruz (5)

Novamed Grevi'ndeki Kadın Üyelerimizle Söyleşi

Onurlu Mücadelemizi Sürdürüyoruz (10)

Novamed İşyerinden Yönetici, Temsilci ve Baştemsilci Kadınlar

Kadınlar Kadınları Örgütlüyor (12)

Dünya Sendikalarından / ABD'de Berger-Marks Vakfı'nın Kadın Örgütçüler Toplantısı

Küresel Ekonomi Kadının Omuzunda (14)

Kadın Hareketi Aktivisti ve Akademisyen Dr. Gülnur Acar Savran'la Söyleşi

Kırmızı Bir Gül Demeti Elimde (19)

İlknur Tenekeci'nin "Bir Eylem Fotoğrafı" Üzerine Düşünceleri

Sendikalarda da Kadının Adı Yok (20)

Sendikal Bilinç / Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan

Sendikanın "s"sinden Bile Korkuyorlar (22)

Kadioğlu Kozmetik Fabrikası'ndan Petrol-İş'li Kadınlar

Kadın Hareketinde Bir Öncü: Sylvia Pankhurst (24)

Tarihten Kadın Sesleri / Hazırlayan: Doç. Dr. Serpil Çakır

En Zor Olanı Çocuk Bakmak (26)

Petrol-İş Üyesi Şengül Kayacı ve Ailesiyle Söyleşi

Grev Hakkı (28)

Haklarımız / Hazırlayan: Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Av. Serap Özdemir

Sokakta da, Çalışma Yaşamında da Eşit Değiliz (30)

Pakistan İşçi Federasyonu Kadın Kolları Başkanı Atiya Salim ile Söyleşi

Eksik Cerrahi Tedaviye Dikkat! (31)

Sağlık Köşesi

Evet, Mutfakta Birileri Var! (32)

Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Toplandı (34)

Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu Üyesi Nazik Işık Yazdı...

Petrol-İş Kadın Dergisi

Kasım 2006 / Sayı 21

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
Adnan Özcan / Genel Mali Sekreter
İsmet Yiğit / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:

Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışleri Müdürü

Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Necla Akgökçe

Editörler

Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama

Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:

Altunzade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25 Altunzade
81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:

Bileşim Matbaası
Bileşim Yayıncılık, Fuarçılık ve Tan. Hiz. San. ve Tic. AŞ
Barbaros Cad. No: 11 4. Levent / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

25 Kasım 2006'da basılmıştır.

Merhaba

Bir sonbahar günü tekrar karşınızdayız. Ülkemizin ve sendikamızın gündemi her zamanki gibi çok dolu. Dergimiz bu gündemin dışına çıkmadan, kadınlara özgü sorunları ve neşeli durumları size aktarmakla yükümlü.

Petrol-İş 25. Dönem Genel Temsilciler Kurulu, 11-12 Kasım 2006 tarihlerinde Antalya'da toplandı. Ülkenin dört bir yanından 418 şube yöneticisi ve temsilcisinin bir araya geldiği kurulun gündemi örgütlenmeydi. Dünyadan ve Türkiye'den gelişmelerin değerlendirildiği toplantıda, örgütlenme konusundaki talepler ve sunulacak katkılar dile getirildi, üyelerden gelen bilgi ve öneriler doğrultusunda sendikamızın önümüzdeki dönem belirleyeceği örgütlenme politikaları tartışıldı.

Genel Merkezi Almanya'da olan, çok uluslu tıbbi cihaz üreticisi Fresenius Medical Care'ye bağlı olarak Antalya'da faaliyet gösteren Novamed işyerinde, toplu iş sözleşmesi sürecinde, sendikamızın gösterdiği tüm iyi niyetli çabalara karşın anlaşma sağlanamayınca, orada çalışan arkadaşlarımız 26 Eylül'de greve çıktılar. Grevci arkadaşlarımızın çoğu kadın, aralarında sadece iki erkek işçi var.

19 Ekim Perşembe günü Antalya Serbest Bölge'de Novamed'in grevci kadınlarıyla birlikteydik. Onlarla sendikalaşma ve grev süreçlerini konuştuk. Kızlar inançlı ve kararlılar.

Bu kez bir kadın üye arkadaşımızın evine konuk olduk. Şengül Hanım'ın evinde geleneksel işbölümü kırılmış. Ne mi olmuş? Bunu sayfalarımızdan takip edebilirsiniz.

"Benzer benzerini örgütler" prensibinden hareketle, ABD'de sendikalarda kadın örgütçüler de bulunuyor. Dünya sendikalarından sayfalarımızda kadın örgütçülerin

sorunlarının tartışıldığı bir yazıyı bulacaksınız. Çeviri, Bilgi Üniversitesi araştırma görevlilerinden Gökçe Çataloluk'a ait, teşekkür ediyoruz.

Dr. Gülnur Savran Türkiye'de kadın hareketinin önde gelen teorisyenlerinden biri. Eviçi emek, çalışma konuları içinde yer alıyor. Evde harcadığımız görünmeyen emeği uzmanıyla konuşalım istedik. Bize çok yararlı oldu umarım siz de beğenirsiniz.

Kadioğlu Kozmetik Fabrikası'nda yaşananları önceki sayımızdan biliyorsunuz. Geçtiğimiz günlerde iki kadın arkadaşımız sendikadaydı. Bu kez direnme pratiklerinin yanı sıra kadın olarak yaşadıklarını da öğrenelim, dedik...

Geçtiğimiz günlerde Pakistan'dan bir kadın sendikacı dostumuz Petrol-İş'deydi. Onunla oralarda olup bitenleri konuşalım istedik. Sendikamızdan Rıza Köse arkadaşımız İngilizce'den çeviri yaptı. Ona da şükranlarımızı sunuyoruz.

İlknur Tenekeci arkadaşımız Ankara'dan bize bir yazı yollamıştı. Onu ancak bu sayımızda yayımlayabiliyoruz... Desteklerinden dolayı kendisine teşekkür ediyor, gecikme için özür diliyoruz.

Ankara'dan Nazik Işık arkadaşımız yazılarıyla bizi desteklemeye devam ediyor, ev eksenli çalışan kadınların hakkı deneyimini anlatıyor, teşekkür ve sevgilerimizi yolluyoruz.

Bu sayımızda size bir sürprizimiz var: Dergimiz sizlerden gelen talepleri dikkate alarak, sendika hekimimiz Ahmet Ekinci'nin hazırladığı "Doğum İzni Kullanmak" adlı küçük bir broşür veriyor.

Yine uzmanlarımız sizleri bilgilendiriyor, yemek köşemiz yararlı tarifler vermeye devam ediyor.

Gelecek sayıda buluşmak ümidiyle. Hoşçakalın.

Yeni dönemde yeni sendikacılık

Sendikamızın 25. Dönem Genel Temsilciler Kurulu 11-12 Kasım 2006 tarihlerinde Antalya'da yapıldı. Sendika yöneticilerimiz, uzmanlar, Türkiye'nin farklı şehirlerinden gelen şube yöneticilerimiz ve temsilcilerimiz, dünyanın, ülkemizin ve sendikamızın gündemini tartışarak çözüm önerileri geliştirdiler.

Merkez Yönetim Kurulu, şube başkanları, şube yöneticileri ve temsilcilerin, sendika uzmanlarının, konukların, gazetecilerin katıldığı, Petrol-İş'in sendika içi demokrasi mekanizmaları arasında önemli bir yere sahip olan temsilciler kurulu, disiplinli, katılımcı ve coşkuluydu. Ülkenin dört bir yanından gelen 418 şube yöneticileri ve temsilcileri içinde dokuzu da kadındı. Temsilciler kurulunun gündemi örgütlenmeye ayrılmıştı.

Toplantı salonunun duvarları "İş güvencesi için sendikaya üye ol!", " Bu ülkeyi üretenler yönetecek!", "Eşit işe et ücret!" sloganlarıyla bezenmişti. Toplantıyı, 11 Kasım Cumartesi günü saat 9.30'da sendikamızın Genel Sekreteri Mustafa Çavdar açtı. Genel Sekreterimiz, salonda bulunanları Atatürk ve işçi sınıfı mücadelesinde yaşamını yitirmiş işçiler adına bir dakikalık saygı duruşuna davet ettikten sonra, sözü Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın'a bıraktı.

Genel Başkanımız, 11 Kasım günü cenaze töreni yapılan DSP Onursal Başkanı Bülent Ecevit'e rahmet, yakınlarına başsağlığı dileyerek konuşmasına başladı. Ardından Batman'da ve Diyarbakır'da sel felaketinde yaşamını yitiren vatandaşlarımıza rahmet ve sevdiklerine sabır diledi.

Genel Başkanımız, ABD'nin tek taraflı süper güç olarak, savaş, işgal ve ekonomik sömürü mekanizmalarıyla dün-

yayı sürüklediği karmaşaya vurgu yaptıktan sonra, yıllardır Türkiye'ye pahalılık, yoksulluk, borçtan başta bir şey getirmeyen İMF politikalarını eleştirdi.

Türkiye'nin 2007 yılında seçim yaşayacağını belirten Genel Başkanımız, bu seçimlerde dört yıldır çalışanların kazanımlarına el koyan AKP iktidarına gereken dersin verilmesi gerektiğini söyleyerek konuşmasını şöyle sürdürdü: "Hiç vakit geçirmeden emeği temsil eden bütün örgütler bir araya gelerek önümüzdeki seçimlerde izleyeceğimiz ortak stratejileri belirlemeliyiz... Oy verme işinin gönül işi değil, akıl işi olduğunu bilmeli, oyumuzu sınıfsal çıkarımızı doğrultusunda vermeliyiz."

AB'ye tam üyelik sürecinde sendikaların sendikal ve sosyal hakların eksiksiz kullanımına ilişkin önemli katkılar sunabileceğinin altını çizen Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın, Avrupa Sosyal Şartı'nın grev dahil toplu eylem hakkının tanınmasını içeren

4., 5. ve 6. maddelerinin çekinceler konularak yasallaşmasını ve 2821 ve 2822 sayılı yasalarda yapılması gereken değişikliklerin bir türlü yapılmamasını da eleştirdi.

İMF'nin dayatmalarıyla 4857 Sayılı İş Yasası'nın geçici 6. maddesine dayanılarak kıdem tazminatında fon uygulamasına geçilmesinin ve gün sayılarının azaltılmasının hesaplarının yapıldığını belirten Genel Başkanımız "Kıdem tazminatına dokunmaya kalktığımız anda size vereceğimiz cevap Türk-İş'in Genel Kurulu kararı doğrultusunda genel grev ve genel direniş olacaktır." dedi.

Novamed'e tam destek

Sendikamızın örgütlü olduğu işyerlerindeki sorunlara da dikkat çekilen konuşmada, geçici işçilerin, taşeron işçilerinin durumu ele alındıktan sonra sendikal birlik çağrısı da yapıldı.

Eğitim dairesi uzmanlarımızdan İsmail Hakkı Kurt, daha önce hazırlanan örgütlenme raporunu özetleyerek anlattı.

Yeni sendikacılık anlayışına vurgu yapılan raporda, sendikanın çeşitli servislerinden arkadaşlarımız, iç ve dış örgütlenme konusunda öneriler sunuyorlardı.

Daha sonra 24 arkadaşımız şubelerini temsilen, dünya, Türkiye olaylarını değerlendirip örgütlenme meselesindeki taleplerini ve katkılarını sundular.

İkinci gün Genel Başkanımız üyelere gelen bilgi ve önerileri de dikkate alarak, sendikamızın önümüzdeki dönemde uygulayacağı politikalara ve geliştireceği işbirliklerine değindi. Artık yeni bir sendikacılık anlayışı gerektiğini vurguladıktan sonra geleneksel sendikacılığın ihmal ettiği kadın işgücünün bu anlamda önem kazandığını ve *Petrol-İş Kadın* dergisinin önemli bir görevi yerine getirdiğini de söyledi.

Toplantının birinci gününde de, son gününde de Antalya Serbest Ticaret Bölgesi'nde grev yapan Novamed işçileri ana gündem maddelerinden biriydi.

Temsilciler Kurulu'nun çalışmaları bittikten sonra, Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelen arkadaşlarımız Novamed'in direnişçi kızlarını desteklemek üzere yapılan geniş kapsamlı basın açıklamasına katılarak, "kurtulmak yok tek başına ya hep beraber ya hiçbirimiz" dediler.

Novamed'de Kızlar Grevde:

İçerideki arkadaşları da yanımıza çağırıyoruz

Grev çadırında, günde üç vardiya nöbet tutuyorlar. Kulübenin içini sıcak bir yuvaya dönüştürmüşler: Küçük bir şilte, masa, yazılı eğitim materyalleri. Kadın eli değmiş o belli. Yasal hakkımızı kullanıyoruz, sözleşme imzalanana kadar buradayız, diyorlar. Bizden de onlara sonsuz destek.

Necla Akgökçe - Selgin Zırhlı Kaplan

Genel merkezi Almanya'da olan çokuluslu tıbbi cihaz üreticisi Fresenius Medical Care'ye (FMC) bağlı olarak Antalya'da faaliyet gösteren Novamed işyerinde, toplu iş sözleşmesi sürecinde, sendikamızın gösterdiği tüm iyi niyetli çabalara karşın anlaşma sağlanamayınca, orada çalışan arkadaşlarımız 26 Eylül 2006 tarihinde greve çıktılar.

Bayrama üç gün kala Antalya Serbest Bölge'de Novamed'in grevci işçileriyle birlikteydik. Antalya Temsilciliği'nde önce basın açıklaması yapıldı, sonra grev çadırı ziyaret edildi, daha sonra da bayram kutlanarak armağanlar dağıtıldı. Arada kızlarla söyleşi yaptık. Grevdeki 85 işçiden 83'ü kadın çünkü. Kızlar, umutlu, kararlı ve neşelidiler. Bize de geçti onların ruh hali, kızlar ve sendikamız başaracak, bundan eminiz.

Önce sizi tanıyalım. Hangi bölümde çalışıyorsunuz, nasıl bir iş yapıyordunuz?

Feryat Ağaç: Adım Feryat. Novamed'te beş yıldır üretim departmanında çalışıyorum. Bekârım. Hemodiyaliz setlerinin üretimini yapıyoruz. Bir üretim hattımız var, orada 20 kişi oturuyoruz. Herkes ayrı istasyonlarda oturarak üretim hattını devam ettiriyor. Her istasyon farklı bir materyal katarak üretimin devamını sağlıyor. 20 kişiden geçtikten sonra bir set çıkıyor ortaya.

Niçin sendikaya üye oldunuz?

Sosyal haklarımızın verilmesi için üye olduk. Bizim işyerinde sadece işverenin

söz hakkı var. Bu gün şu kurala uycaksınız denildiğinde, o gün mutlaka o kurala uyuluyor. Biz iş sözleşmesiyle gelen kurallara uyarız. Fakat keyfi kurallara karşıyız. İşyerimizde konuşmak yasak, bu kuralın keyfi olduğunu düşünüyor, böyle bir yasa olmasın diyoruz. Sözleşmemiz olsun istiyoruz. Fresenius Medical Care'nin dünya ölçeğinde 12 işyerinden 11'inde sendika olduğunu duyduk, yalnız bizim işyerimizde sendika yok. Tavırları "biz sendikalı olmanıza karşı değiliz, ama olmayın" biçiminde. Oysa bu bizim doğal hakkımız. İnsanız, bize insan gibi davranılmasını istiyoruz.

Meryem Yılmaz: Ben de 6 yıldır çalışıyorum. Evliyim, bir çocuğum var. 6 yıldır baskı altındayız. İşyerinde konuşma hakkımız yok, bir arkadaşla samimi olma hakkımız yok. Her şey yasak. Biz hakkımızı olanı istiyoruz.

Sendikamızın adı duyulduktan sonra bazı haklar elde edilmiş, biraz bahseder misiniz?

Evet, eskiden aynı üretim hattında çalışanlara doğum sırası konuluyordu. "Sen şu tarihte, sen de bu tarihte doğum yapacaksın" diye. Ne zaman doğum yapacağımıza onlar karar veriyorlardı. Şimdi bu dayatma kalktı.

Feryat Ağaç

Meryem Yılmaz

Naife ifti

Nursel Arslantaş

Muazzez Uysal

Grev çadırına gidiyor musunuz, nöbet tutuyor musunuz?

Evet, gidiyorum, nbetimi de tutuyorum. Orada konuşuyoruz, sohbet ediyoruz, seve seve gidiyorum nöbete.

Size gelelim?

Naife ifti: İsmim Naife, bekarım. Aynı hatta olduğumuz için sorunlar da aynı. Biz sadece daha iyi çalışma koşulları istiyoruz.

Beş yıldır burada çalışıyorum. Emeğimin karşılığını ve insanca davranmalarını istiyorum.

Nursel Arslantaş: Beşinci senemdeyim, evliyim. Burada çalışırken doğum yaptım. Son sıralı doğumlardan biriydi. Benden sonra zaten sendika girdi ve sıralı doğumu iptal ettiler. İki ay süre veriliyordu, bana ‘alışmalara başlayabilirsin’ dediler. Yaptın yaptın! Yapmadığın zaman sıra başkasına geçiyordu. Bu süre yüzünden çok tartışan arkadaşlarımız oldu. Çünkü bazılarını tedavi görüyorlardı. Bu süreye uymaları imknsızdı.

Ben de arkadaşlarımla birlikte grev çadırına gidiyorum. Gece nbetteydim, sabahleyin geldim. Greve giden arkadaşlarımızla diyoloğumuz güzel. Ama eskiden birlikte çalıştığımız arkadaşların yüzümüze bakmadıklarını görmek gerçekten hayal kırıklığı yaratıyor. Bir erkek çocuğum var, ona annemle bakıyoruz. Bazen onu da alıp çadıra gidiyorum. Grev çadırında yn de örüyorum, sohbet de ediyorum.

Kadın dergisini okuyor musunuz?

Feryat: Evet okuyoruz, güzel buluyoruz, bilgi sahibi oluyor insan. Bizi aydınlatıyor. Pek çok arkadaşımız sendikayı tanımıyor, ne olduğunu bilmiyordu. Kadın Dergisi’nin etkisiyle sendikayı tanımaya başladık. Dergiden, diğer işyerlerindeki kadınların yaptığını okuyor, deney alışverişinde bulunuyoruz.

Sizi tanıyalım...

Muazzez Uysal: İçerideki atmosferimiz hiç de iyi değildi. Kan seti üretiyoruz, en ufak hatamız bir insanın ölümüne neden olabilir. Biz bunun bilincindeyiz. Moralimiz ne kadar iyi olursa, tempomuz o kadar iyi olur. Bana doğrudan bir baskı uygulanmadı. Ama arkadaşlarıma uygulanıyordu. Onlara uygulanan baskıyı ben kendime uygulanmış sayarım. Çünkü biz birbirimize kenetlenmiş durumdayız. Bizler insanca bir yaşam için greve girdik. Çok da memnunuz. Direneceğiz ve sonuç alacağız. Zamanı geldiğinde gidip nbetlerimizi tutuyoruz, gece gündüz demeden. Sendikaya ye olduk diye bizlere bayağı kötü davranıyorlardı, son dönemlerde izin istediğimde ‘‘git sendika halletsin’’ diyorlardı, kimse bana böyle yaklaşamaz. Bu bizim yasal hakkımız, saygı duymak zorundalar. Sırayla doğum meselesinde, başlangıçta ‘‘bu her zaman her yerde var’’ diyorlardı. Biz yle sanıyorduk. Sendika sayesinde okudukça öğrendik, hiçbir yerde böyle bir uygulama yokmuş. Doğrudan doğruya bunların kişisel tutumlarıymış.

Daha önce geldiğimizde arkadaşlarımız kullandıkları kimyasallara değinip çocuklarının sağlığını tehdit ettiğini söylemişlerdi. Var mı öyle bir durum?

İçeride kullandığımız losyonlar gerçekten rahatsız edici. Kullandığımız ürünlerde de var bunlar. Benim migrenime fena halde dokunuyor. Bunun zerine şefime ‘‘bu koku bana dokunuyor, beni ara üretime verin’’ dedim. Ara üretime geçirmediği gibi, daha zor olan bir bölüme aldı.

Peki kimyasallarla ilgili bir çalışma yaptınız mı?

Gya yapmışlar ve önlemlerini almışlar, ama hiçbir faydası olmadı. Bir zamanlar maske kullanıyorduk. Onu

da yasakladılar. Konuşuyormuşuz ve konuşmamız maskeden anlaşlamıyordum. Ben kokuya dayanamadığım için o maskeyi kullanıyordum. Ama şimdi kesin kullanılmıyor. Bu konularda bizi hiç anlamadılar.

Ümmühan İnci: Novamed’te 6. yılıma giriyorum. Evliyim, bir oğlum, bir kızım var. Çok zor şartlar altında çalıştık. şahsi hakaret ve her türlü baskıyı gördük. Kimi arkadaşlarımıza, ‘‘niye yapmıyorsun, beceriksiz’’ gibi hakaretlerde bulunurken, bazılarını da kenara çekip tartaklayabiliyordu şeflerimiz. Onlar istediği gibi kızıp bağırabiliyorlardı, biz ise ses ıkaramıyorduk. Çünkü hiçbir hakka sahip değildik. Çalışanlara insan gibi yaklaşsalar üretimimiz de daha güzel olacaktı. Moral bozukluğu, hata oranını da arttırıyordu. Tuvalete giderken bile yedekleyip öyle gidiyorduk. Son zamanlarda kaç kere tuvalete gittiğimizi, kaçta gidip kaçta geldiğimizi de yazıyorduk. Tuvaletimiz bile kısıtlanmıştı.

Grevle birlikte yeni bir üretim hattı açılmış sanıyorum, onu biraz anlatır mısınız?

Evet, beyaz hat açıldı. Orada alışanların hiçbir uzmanlığı yok. Sendikaya ye olmayacaklarına dair imza atarak girmişler. Çok deneyimsiz oldukları için ürettikleri setler geri gelmiş duydugumuza göre. Çoğu istifa ederek ayrıldı. Bizim yaptığımız iş kolay bir iş değil. En azından 6 ay öğrenme süreci gerekiyor. Bir yıl çalışmamış bir arkadaşımızı şef yapmışlar, kendi bilmiyor ki öğretsin. Bir becerisi yok, insanları eğitemiyor, hakaret ediyor yalnızca, o insanlar da istifa edip gidiyorlar tabii ki. Personel sürekli değişince hatalar da çok oluyor. Biz çalışırken son altı-yedi aydır ‘‘84-41’’ diye bir üretimimiz vardı, o hepsinden zor bir retimdi. Bunu da şimdi deneyimsiz insanlara yaptırıyorlar. İnan hayatıyla oynanıyor yani.

Biz güçlüyüz, el ele verip mücadeleyi sonuna kadar sürdürmek istiyoruz. Bir kadın olarak gurur duyuyorum halimizden. Eşim destekliyor. Ben ayrıca kişisel olarak da işverenin büyük baskısı altında kaldım. Kenara çektiler, 'gidemezsin, yapamazsın' diye, bu işyerinde migren hastası oldum. Bana "senin migrenine hoş görülü davrandık, girme sendikaya" dediler. Gिरersem ona göre davranacaklarını söylediler, beni tehdit ettiler yani.

Neslihan Toprak: Beş yıldan beri Novamed'te çalışıyorum, bekârim. Önceleri şefimle aram iyiydi, ama sendikaya girdikten sonra tavırları değişti. Kendi grubunda sendikalı personel olsun istemiyor. Benim şahsıma bir şey yapılmadı, ama arkadaşlarıma bağırıp çağırılmalarına tanık oldum. Laf sokuşturup geçmeler vardı. İnsanı psikolojik olarak etkiliyor böyle şeyler. Sendikaya üye olduğum için asla pişman değilim. Başka işyerinde de olsa yine sendikaya üye olurum. Bilinçliyim. Bunun yasal hakkımız olduğunu biliyorum. Bu işyerinden hasta olduğum için işten çıkarılırsam, birilerinin ardımda olup bana destek olması çok iyi. Avukat tutacak kadar zengin değilim. Şimdi artık rahatım, arkamda sendika ve arkadaşlarım var. Önceleri sana ne söylense kafanı eğip duruyordun. Çünkü söz hakkı onlardaydı. Siz altta olduğunuz için yapacaklarını yapıyorlardı. Sendika girince geri çekildiler.

Grev gözcülüğü yapıyor, geceleri de nöbet tutuyorsunuz, aileniz bu duruma nasıl bakıyor?

Babam önce karşıydı, sonra "dayanabileceksen gir" dedi. Annem destek veriyor. Esasında benim hoşuma da gidiyor. Kafamda hiçbir korku yok.

Samime Caner: Ben de üç senedir Novamed'te çalışıyorum. Sendikadan önce şefimle aramız iyiydi. Üye olduktan

sonra "ben iyi bir şefim, herkes istediği gibi sendikaya girebilir" diyor, sonra da çekip "sendikanın bu kötülükleri var, niye sendikaya üye oluyorsunuz, istifa etsen daha iyi olur" diyordu.

Kötülüğü neymiş?

"Sizden para kesecekler, eğitimsizsiniz, anlamazsınız" diyordu. Biz de iyi yönlerini sıralayarak, "biz de size bunları bildirelim" dedik. Biz eğitim aldık, her şeyi bilinçli bir biçimde yapıyoruz. Baskılar bizi yıldırmaştı. Arkadaşımız hapsirdiğinde 'çok yaşa' bile diyemiyorduk.

Şimdi biz buradayız, onlar orada. İçeride bulunan arkadaşlar halimizi anlar, bize destek olurlar inşallah.

Sağlık sorunları yaşadınız mı?

Kullandığımız solüsyonlar bir kaç defa gözümeye kaçtı. Geçenlerde doktora gittim, kist oluşmuş gözümde. Şimdi görme kaybı var. Sendikalı olduğumuz için mutluyuz, sonuna kadar da direneceğiz.

Sizleri tanıyalım...

Münevver Konuk: İsmim Münevver. Evliyim, iki çocuğum var. Kızım 16 yaşında, oğlum 10 yaşında. Çocukları kendi hallerine bıraktım. Zor şartlarda baskı altında çalışıyorduk. Hasta olduğumuzda da çalışmak zorundaydık. Sendikanın adı duyulunca biraz daha toleranslı olmaya başladılar. Bu noktada da şunları söylüyorlardı: "Biz sizin tüm haklarınızı veriyoruz, ne gerek var sendikaya?" Grev kararını almamıza onlar neden oldular. Kimsenin katılmayacağını sanıyorlardı, ama biz çok sağlam çıktık greve.

Grev çadırında hayat nasıl?

Biz kendi aramızda iyi motive olmuş durumdayız. Ama nöbette bulunduğumuz sırada içeride çalışan arkadaşla-

rımız yanımıza yanaşmıyorlar. Grev çadırı çok iyi. Konuşuyor, sohbet ediyoruz. Çocukları birbirine emanet ediyorum. Çoğu zaman eşim evde oluyor, bir ara gece vardiyasındaydı, çocuklar yalnız kaldılar. Şu anda gündüz çalışıyor, biraz rahatladım. Başladık, sonunu getireceğiz... Yılmak yok!

Ayşe Bilgili: Ben 1.5 yıldır çalışıyorum, bekârim. Ailemizden ayrıyız, iki kız akrabamla birlikte kalıyorum. Baskıdan ve insanlık dışı tavırlardan kurtulmak için sendikaya üye olduk. Esasında greve çıkmayı kendimiz istemedik. Sendikalılar "hayır" oyu kullandığı halde, işveren sendikasıızları toplayarak, "evet" oyu kullandırttı. Bizi greve çıkmaya mecbur bıraktılar. Greve çıkamayız sandılar. Ama herkes greve çıkınca, şaşkınlık içinde kaldılar. Toplu halde hareket ettik. Ailem, en çok da babam destekliyor beni. Sendika konuşulmaya başladığında babam "hemen üye olacaksın" dedi. Ondandır destek gelince ben de hiç tereddüt etmedim. Eylem sırasında devamlı hareket halindeyiz, çok güçlendiğimi hissediyorum. Novamed'te beş-altı yıl çalıştıktan sonra hiçbir gerekçe göstermeden rahatlıkla işten çıkarabiliyorlar seni. Ne olacak o zaman? Alacağımız tazminatı avukatlara vermek zorunda kalacağız, ama sendikalıysan seni savunacak birileri oluyor her zaman.

İhtiyaçtan mı, yoksa bir mesleğiniz olsun diye mi çalışıyorsunuz?

İhtiyacım da var, bir ortamım olsun da istiyorum. Fabrikaya girmemim nedeni, sigortalı bir işte çalışmaktı. Çalışmak gerçekten de insanı sosyalleştiriyor. Ama bu işyerinde bizim her türlü sosyal ortamımız engelleniyordu. Greve devam diyoruz. İçeride çalışan arkadaşlarımız da hepimizin işçi olduğunu unutmasınlar. Onlardan bize destek vermelerini beklerdik.

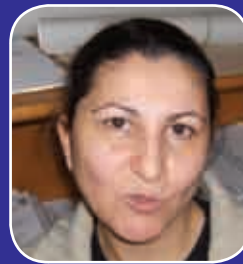
Ümmühan İnci

Neslihan Toprak

Samime Caner

Münevver Konuk

Ayşe Bilgili

Hafize Uysal

Nuran Tüzün

Özlem Arın

Mehtap Yılmaz

Dudu Bayraktar

Hafize Uysal: Beş yılımı bitirdim, altıncı yılıma girdim. Bir oğlum var, o altı aylıkken başlamıştım işe. Şimdi altı yaşında, okula başladı ve annem bakıyor. İlk girdiğimiz zamanlar inanılmaz baskı vardı. Çok elverişsiz koşullarda çalışıyorduk. Bizim mücadelemiz grevden önce başlamıştı. Sendikaya girmeden önce çalışma şartlarımızın insanileştirilmesi, ücretlerimizin artırılması için konuşmuştuk, bizi dinlemediler. İtiraz edince yemeğimizi kestiler, poğaçaya ile simit verdiler. Sonra çorba ile salataya döndüler. Sendikamızın gireceğini anlayınca, dört tür yemek çıkarmaya başladılar. Ama biz olayın farkındayız. Önceleri çocuk parası da vermiyorlardı, biz sendikaya üye olunca şimdi 20'er Euro çocuk parası vermeye başladılar. Önceden emzirme izni yoktu, şimdi o da var. Biz bu hakların hiçbirinden yararlanamadık. Hamile arkadaşlarımız gece vardiyasında çalışıyorlardı. Oysa bu kanunen yasakmış. Şimdi içeride bulunan arkadaşlarımız çalışmıyorlar. Yeni girenler 'burasının şartları iyi' diyorlar. Fakat bizim direnmemiz neticesinde kazandılar o hakkı. İşyeri ne zaman sözleşme imzalarsa, biz o zamana kadar grevdeyiz.

Nuran Tüzün: Ben de arkadaşım gibi beş yıldır bu işyerinde çalışıyorum. Bir kızım var, iki yaşında. O da sıralı olan doğumlardan biriydi. Bana iki ay süre verdiler. "Bu süre içinde hamile kalmak zorundasın, yoksa sıran başkasına geçer" dediler. Neyse ki oldu. Yoksa tekrar sıra gelinceye kadar bekleyecektim. Ben de çocuk istiyordum, ama iki aylık süre zarfında nasıl olacaktı onu da bilemiyordum. Emzirme izni kullanamadım. Bizi "eviniz uzak" diyerek yollamadılar. İki aylıkken emzirmeyi kestim. Emziremedim diye hâlâ suçluluk duyuyorum. Sendikamızın lafı geldikten sonra bir emzirme odası açıldı.

Kimyasallarla ilgili bir sorun yaşadınız mı?

Kullandığımız solüsyonların kokusu çok ağır olduğu için genzimizde tıkanmalar oluyordu. Devamlı faranjittik. Şimdi grevdeyiz. Eşim de destekliyor beni. Çocuğa bakıyor, ama o da vardiyalı çalışıyor. Gececi olduğunda bazen annem, bazen de kaynanam bakıyor. Sonuç alınıncaya kadar devam edeceğiz.

Özlem Arın: Ben çalışmaya 2001 Şubat ayında başladım. 2001'de hamile kaldım, bebeğimi düşürdüm. Daha sonra 2004'te sıra geldi, bu bebeğim de rahatsız doğdu. Bir aylıkken böbreğinden ameliyat oldu. Böbrek kanalları tıkalıymış. Araştırma yapmadım, ama çalışma şartlarından olabilir diye kuşku içinde oldum hep. Aynı dönemde bir başka arkadaşımın çocuğu da damaksız doğdu. Kullanılan kimyasallar konusunda ciddi bir araştırma yapmak gerekiyor. Grev nöbetinde genelde gececiliği seçiyorum. Eşim akşamları evde oluyor. Ben gündüzleri bakıyorum çocuğa, eşim gece bakıyor. Bazen çocuğu da getiriyorum.

Kendi isteğimle çalışmaya başladım. Bir kadın açısından çalışmak çok önemli. Bebeğimin geleceğini düşünüyorum. Bir an önce hakkımızı alıp bu işin sonuçlanmasını isterim tabii ki.

Mehtap Yılmaz: Dört yıldır Novamed'te çalışıyorum. Eşimden ayrırım. Bir kızım var. Bu benim ilk işim değil, daha önce yedi-sekiz yerde çalıştım. Burasını gördükten sonra ama diğer işyerinde çalışmamış gibi kabul ediyordum kendimi. Buranın koşulları çok ağırdı.

Aileniz sizi destekliyor mu, nöbette neler yapıyorsunuz?

Ailem grevi ve beni destekliyor. Çok yağmur yağdığında bizi içeri alacaklarını söylemişlerdi. Geçen gün ortalığı

sel götürmüştü. Güvenlik görevlisi ile içeri haber gönderdik, "çok yağmur yağıyor girebilir miyiz" diye, "hayır, şu an olmaz" dediler. Orada ısladığım için hasta oldum. Tabii ki bu ve bunun gibi şartları göze alarak greve çıkmıştık. Amaçları bizi yıldırmak. Ama yılmayız biz, "şeker değiliz ki eriyelim" dedik, kaldık o gece.

Çalışmak zorundayım. Eski eşimin maddi manevi hiç bir yardımı yok, çocuğa ben bakıyorum. Şu an annemin emekli maaşı ile geçiniyoruz.

Çalışırken çok rahatsızlanmıştım, kurum doktoruna gittim, görsünler, durumu anlatınlar diye. Aşağıdaki kimyasal ürünlerin beni tıkadığını, nefes alamadığımı söyledim. Doktor, "onlar daha ziyade nefesinizi açar" dedi. Benimle resmen dalga geçti yani. Ertesi gün doktora gittiğimde "senin burun mukozan tamamen çökmüş" diyerek bana bir hafta izin verdi.

Dudu Bayraktar: Yedi yıldır burada çalışıyorum. Evliyim, emekliyim. Benim için sigorta yatırmıyorlar, fakat maaşımda bir değişiklik yok. Eşim öğretmen emeklisi, beni destekliyor. O da sendikalaşmak için çok uğraş verdi. Biz hep mücadele içinde olduk. Benim için fark etmeyecek, ama arkadaşlarıma destek vermek istiyorum, şartlarımız çok ağırdı. Ben ara üretimdeydim, sonra ana üretim hattına oturtular, o zaman "niye yetişemiyorsun, yapamıyorsun, edemiyorsun" diyorlardı. Oraya ilk defa oturan kişinin o kadar hızlı olması mümkün değildi. Üretimde çalışanlar arasında en yaşlısı bendim bu yaştan sonra hakarete uğramak çok dokunmuştu.

Kendi isteğinizle mi çalışıyorsunuz?

Evet, 33 yıldır çalışıyorum. Ev gezmelerini sevmem, evde oturunca huzursuz oluyorum. Çalışınca sosyal ortamı oluyor insanın, ayrıca ek bir gelir elde edi-

Sıdıka Demirel

Melek Ay

yorsunuz. Daha rahat yaşamak istiyor insan sonuçta. Gece grev çadırındaydım. Üçte gelip 11'de çıkıyoruz, 11'de gelen 7'de çıkıyor. 7'den üçe kadar da başkaları geliyor. Üç vardiya olarak nöbet tutuyoruz yani.

Sıdıka Demirel: Altı yıldır Novamed'te çalışıyorum. Evliyim, iki oğlum var. Birinin hamilelik dönemini işyerinde geçirdim. İkinci oğlum için sıraya girerek doğum yaptım. Şimdi on aylık. Diğer oğlum ilkokula gidiyor. Daha sonra sıra

işi kaldırıldı zaten. Ben sıra bekledim ama. İki ayı bir gün geçirmek yok. Eğer diğer arkadaş sana, "hadi bir ay daha sen kullan" diye tolerans tanırса, devam edebilirsiniz. İlk girdiğimiz sırada hiç doğuramıyorduk, yasaktı. Daha sonra sıraya koydular, sendika lafı duyulunca da sıra meselesini kaldırdılar.

Çocuklara kim bakıyor?

Çocukları kayınvalideme ve eşime bırakıyorum. Fabrikada çektiğim sıkıntıları

eşime anlatırdım. Eşim "o zaman çalışma" dediğinde, ona da karşı çıkardım, 'niye çalışmayayım' diye. Çünkü çalışmak istiyordum, çalıştığımda kendimi daha iyi hissediyordum. Bugüne kadar geldik işte. Eşim beni destekliyor. Sonuna kadar buradayız.

Melek Ay: Ben de evliyim, iki kızım var. Özel bir baskı görmedim, ama diğer arkadaşlarımla yaşadıklarına tanıklık ettim. Grevimiz güzel gidiyor. Umutluyuz... ♀

Grev Çadırı:

“ Her gün daha fazla ”
güçlendiğimizi hissediyorum...

Grev çadırına gittiğimizde sabah nöbetini tutan arkadaşlarımızla karşılaştık. Onlara da uzattık mikrofonumuzu.

Kaç nöbetini tutuyorsunuz?

Emine Yaşar: Sabah nöbetindeyim, üç'te nöbeti başka arkadaşlara bırakacağız. Grevimiz güzel geçiyor. Her geçen gün ben daha da güçlendiğimizi hissediyorum. Yılmadan devam edeceğiz.

Buraya sizi ziyarete gelen oluyor mu?

Ziyaretçilerimiz oluyor tabii. CHP, DSP'den milletvekilleri geliyor, başka ziyaretçilerimiz de oluyor. Ziyaretçilerimiz bazen yemek, bazen kah-

valtı getiriyorlar. Biz de çay yapıyoruz, oturup birlikte yemek yiyoruz, sohbet ediyoruz. Her gün birileri oluyor mutlaka.

Duduhan Karakaya: 22 yaşındayım. Evliyim, bir oğlum var. Çocuğuma anem bakıyor. Novamedte üç yıldır çalışıyorum. Buraya bizi ziyarete gelen çok insan var, onlardan da destek olarak başımız dik, ayakta duruyoruz.

Karıncaya, "Bu topal bacağınla nereye gidiyorsun?" diye sormuşlar,

"Sevgilime gidiyorum." diye cevap vermiş. "Ama bu bacakla nasıl varacaksın?" demişler, "Olsun, varamasam da sevgilimin yolunda ölürüm." demiş.

Filozofun biri yolda fenerle geziyormuş. "Bu sıcakta fenerle ne arıyorsun?" demişler, "Adam gibi adam arıyorum." diye cevap vermiş. Biz de hakkımızı arıyoruz. Yılmadan mücadelemize devam edeceğiz. ♀

Onurlu mücadelemizi sürdürüyoruz

Novamed'teki sendikalaşma sürecinin ardından yaşanan grev, pek çok kadın işçiyi harekete geçirmiş. İşin yükünü kaldıran arkadaşlarımızdan biri, Mersin Şube'de yönetime girmiş, diğerleri ise temsilci, baş temsilci ve delege olmuşlar. O arkadaşlarımızla da konuştuk.

Necla Akgökçe - Selgin Zırlı Kaplan

Sizi tanıyalım, çalışma şartlarınız ve yürütmekte olduğunuz grev hakkında bilgi verebilir misiniz?

Ayşegül Meydan: Petrol-İş Sendikası Mersin Şubesi Disiplin Kurulu üyesiyim. Novamed'te 6 yıldır çalışıyorum. Bekârim, çalışırken sosyal yaşamımız hemen hemen hiç yoktu, işten eve, evden işe gidiyorduk. Çalıştığımız üretim hattında saniye ile çalışıyoruz. Rutin olarak aynı işi yaptığımızdan dolayı kaslarda rahatsızlıklar meydana geliyor, boyunda, kollarda ve bileklerde ağrılar oluyordu. Ayrıca içeride sürekli ayakta kalmak zorundaydık. Kullanmış olduğumuz solüsyonları soluduğumuz için maske kullanmamız gerekiyordu, ama maskeler yasaklanmıştı. Gerekçeleri: "Birbirinizle konuşuyorsunuz, maske takınca biz sizi göremiyoruz"du.

Ama yurtdışından buraya kalite kontrol amaçlı yetkililer geldiğinde, onlar gözlük kullanıyor ve maske takıyorlardı. Demek ki çok kısa süre için bile bu maddeleri solumak sağlığa aykırıydı. Ama bize saatlerce çalıştığımız halde maske kullandırtmıyorlardı. "Ölçümler iyi" diyorlar, fakat aslında çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıyayız. Özellikle çok etkili bir solüsyon var, ondan çok rahatsızlık duyuyoruz. Çamaşır suyundan daha şiddetli bir kokusu var.

Bir sürdür grevdeyiz biliyorsunuz. Yasal haklarımız teminat altında olmadığı, çalışma ortamı çok kötü olduğu, sosyal haklarımız verilmediği için grev yapıyoruz. Aslında arkadaşlarımız söylemiştir, biz greve gitmek istemedik, onlar zorladılar. Şu anda buradayız, onurlu mücadelemizi sonuna kadar sürdüreceğiz. Amacımız sendikayı buraya getirmek.

Disiplin kurulu üyesisiniz, nasıl seçildiniz, amaçlarınız neler?

Burada delege seçimleri yapıldı, en yüksek oyu alanlar Mersin Şube'ye delege seçildiler. Delegelerin hepsi birbirine saygılı ve sorumlu kişilerdi.

Mersin'e gittiğimizde oradaki yetkili insanlar, "Sizin aranızdan da üç isim verin" dediler. Biz de kendi aramızda "Bu işi kim götürebilir" diye konuşarak, 13 isim üzerinde karar verdik. Herkes onayladı ve ben seçildim. Yeniyim daha, yaşayarak öğreneceğiz. Ailem beni destekliyor. Ağabeyim de sendikayla uğraşıyordu. O ve babam destek verdi.

Sizi tanıyalım, Novamed deneyiminizi anlatabilir misiniz?

Aysel Göncü: İsmim Aysel, şu anda Anadolu Üniversitesi, Açık Öğrenim Fakültesi, İşletme Bölümü, 4. sınıf öğrencisiyim. 2002 yılında Nova-

med'te çalışmaya başladım. İşyeri delegesi ve işyeri temsilcisiyim.

Sendikacılık hakkında bilginiz var mıydı?

İş sağlığı ve iş güvenliği dersleri aldığım için bazı meseleleri biliyordum. Babam da belediyede çalışıyor ve sendikacı. Onlar da grev yaptılar, sözleşme aşamalarından geçtiler. Yani onlardan da bilgim vardı. Babama "Üye olayım mı?" diye sordum, "hiç tereddüt etmeden ol" dedi. Kendime yakın gördüğüm birkaç arkadaşımın üye olduğunu duyduktan sonra ben de üye olmaya karar verdim. Arkadaşlarımızı üye yapma konusunda da çok çalıştık.

Kız kıza hiç toplandınız mı?

Evet, benim grubumdan olanlarla evlerde çay partileri düzenledik. Diğer gruptan olan arkadaşlarımız da günler yaptılar. Yemeğe, sinemaya, türkü evine birlikte çıkıyoruz. Grevin 24. günündeyiz, arkadaşlarımız bugüne kadar dayandılar, istediğimiz sonucu alana kadar dayanmayı düşünüyoruz.

Nasıl temsilci oldunuz ve delege seçildiniz?

Erkekler temsilci olabiliyorsa, bir kadının da temsilci olması gerekiyor. Çalıştığımız işyerinde çoğunluk kadın zaten,

bizim temsilci olmamız çok normal. Arkadaşlarımızın oylarıyla delege seçildik. Temsilci olduğunuzda göreviniz artıyor, yönetimle bire bir ilişkide oluyorsunuz. Çok yoruluyoruz ama hiç yılmadık, pes etmeyeceğiz.

Ben bir kadın olarak böyle bir işe girdiğim için gerçekten de çok mutluyum. Onurluyum, gururluyum. Artık kendi başıma nasıl yürüyeceğimi, neler yapabileceğimi, nasıl konuşabileceğimi biliyorum. Özgür ve onurlu bir biçimde bu grevi, sendikamızın desteği ile götürebileceğimize inanıyorum. Biz çok güçlendik bu süreçte. Fatma ile sürücü kursuna gidiyoruz. Orada bir muhasebeci var, sert biraz, biz ona karşı da tavrımızı koyuyoruz. Özgüven kazandık. Grev çadırı güzel oluyor. Nöbetçi arkadaşlarımızı hiç yalnız bırakmıyoruz.

Siz Novamed'te sendikal örgütlenme için baştan beri çok çalıştınız, aileniz nasıl bakıyordu bu çalışmalarına?

Fatma Özüm: Evet, çok zorlu bir süreçti. Her ay bir grup arkadaşımızla birlikte yeme-

ğe, denize gider, ayrıca kendi aramızda günler yapardık. Birbirimizi böyle tanıdık ve güvendik. Hatta bowling turnuvası bile düzenledik. İşyerinde hiçbir iletişim olmuyordu. Ailem önce çok olumlu bakmıyordu, "Aman bu işin içine girme, işinden olursun." diyorlardı. Biz ağabeyimle birbiri-mizle dayanışarak babamı da toplantılara götürerek onu ikna ettik. Artık ailemin de desteği var.

Greve katılımı nasıl sağladınız?

Bazı arkadaşlarımızın eşleri, "greve katılma" diyordu. İçlerinden bazıları "katılırsan senden boşanırım" bile demişler. Eşleri tarafından bu şekilde zorlanan arkadaşlarla konuştuk. Önce onlara bilgi verdik, özgüven kazandırmaya çalıştık. Özgüvenleri geldiğinde kadınlar eşlerine anlatmaya başladılar ve ikna edebildiler. Biz de bu arada eşleri ikna etmek için ev ziyaretleri yaptık. Yalnızca eşler değildi ikna etmek zorunda olduklarımız, babalar, nişanlılar, sevgililer bile engelleyebiliyordu kadınları. Kadınların sendikaya üye olmaları için herkesten izin alması

gerekliyor, koca, baba, ağabey. Evlerde bazen gerginleşti ortam, ama ikna ettik yine de. Bize zaman içinde güvendiler. İnsanlar bizi seviyor artık.

'Grev, işçilerin okuludur' diye bir söz vardır, siz bu okulda neler yapıyorsunuz?

Grev çadırı bizim için bir terapi yeri gibi de oluyor. Birbirimizin dertlerini dinliyor, özel hayatımıza ilişkin sorunları paylaşıyoruz. Derdi olan anlatıyor. Kadınlar arasında konuşulan problemlerin başında tabii ki erkekler geliyor. Bu süreçte deneyimlerimizi birbirimize aktararak güçleniyoruz. Çok gergin bir dönemdeyiz, kendi aramızda da ufak tefek sorunlar oluyor, onları da konuşarak hallediyoruz.

Kadın ağırlıklı bir grev bu, erkek işçiler ne yapıyor?

Burası kadın ağırlıklı bir işyeri. İşyerinde erkek sayısı çok az. Ama delege seçimleri sırasında aday olan pek çok erkek oldu. Şu anda erkeklerimizin ikisi haricindekiler grev kırıcı. Çok hızlı bir biçimde greve girdik. Normal bir temsilcilik yapma süreci olmadı henüz

fazla bir deneyimim yok. Ama şöyle bakınca iyi taraf bizim zaten. İşyerinin en neşeli insanları biziz. İşyeri şimdi çok neşesiz.

Baştemsilci olmak nasıl bir şey sizce?

Çok güzel bir duygu. Yoğunktan anlayamıyorsun hiçbir şeyi. Şu andaki derdimiz temsilci, şu, bu olmak değil, bir sözleşme yapmak. Arkadaşlarımızın karşısına başı dik çıkmak istiyoruz.

Burada bayram hediyesi veriyor-dunuz?

Evet, o işleri de biz organize ediyoruz. İnsanlara bir nebze de olsa çözüm bulduğumuzda çok seviyoruz. Onların gözünde bir ışıltı görmek bizi çok mutlu ediyor.

Greve katılmayanlar nasıl bakıyorlar bu çabalara?

Ayşegül: Bazı arkadaşlarımızın gönlünde bizimle birlikte olmanın yattığını biliyoruz. Fakat maddi durumu çok kötü olanlar var. Bu grevi başarı ile sonuçlandırdığımız zaman içerde çok önemli değişikliklerin olacağını düşünüyoruz. ♀

Öyle birden bire döküldü mısralar

Novamed'te ne zaman çalışmaya başladınız, sıralı doğumu yaşadınız mı?

Özlem Kılınç: Altı seneye yakın Novamed'te çalışıyordum. Liseden terkim. 23 yaşındayım. Evliyim, bir kızım var. Evet, ben de sıraya girdim. Şefime söyledim, 'ben hamile kalmak istiyorum' diye ondan iznimi aldım. Büyük bir başarı ile 15 gün içinde hamile kaldım. Çalışmaktan çok memnunum, setleri üretilip hastalara yardımcı olmak gerçekten de iyi bir şey. Ama şartlarımızın düzgün olması

lâzım. O nedenle de sendikalyız ve grevdeyiz. Çok mutluyum beraber olmaktan. İyi ki içeride çalışanlar arasında değilim. Grevin en yakın zamanda sonuçlanacağından eminim. Ümidimizi hiç kaybetmedik.

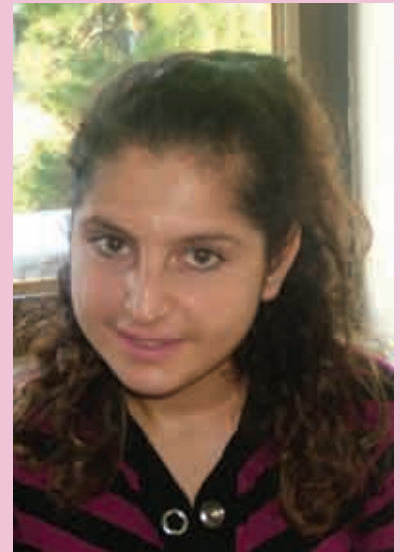
O şiir nasıl ortaya çıktı?

Gece sabaha kadar gözcüydüm. Arkadaşımla beklerken, onun uykusu geldi. 'Sen git biraz uzan' dedim. Etraf zifiri karanlık, çevrede çıt yok. Orada aklıma geldi, önce wolkman'e kaydettim, sonra

Novamed grevi bazı arkadaşlarımızın yeteneğini ortaya çıkardı. Bunlardan biri de Özlem. "Grev Gözcüsü" isimli şiiri ile Özlem herkesin yüreğine dokundu gerçekten. Ondan kendisinin ve şiirinin hikâyesini dinledik.

da yazdım. Birden bire geldi mısralar. Lisedeiyken aşk şiirleri yazardım. Sonra bırakmıştım. Böyle bir şiir ilk defa yazıyorum. Çocuk var, iş var, yazmak hep aklımda, ama fırsat da yoktu açıkçası.

Şiirimi ilk kez arkadaşlarıma okudum, çok beğendiler. Sonra DSP'den misafirlerimiz geldiğinde onlara okudum, onlar da çok beğendiler. Kasete aldılar şiiri, Adil (Alaybeyoğlu) Bey Mersin'e yolladı dergi için, sonra yerel kanallarda okundu. Bayağı ünlü oldum yani.

Kadınlar kadınları örgütleyiyor

Günümüzde sendikal örgütlenmede “Benzer, benzerini örgütler” diye bir yaklaşım var. Bu, gençlerin gençleri, kadınların kadınları örgütleyeceği anlamına geliyor. ABD’de sendikalarda kadın örgütçüler de bulunuyor. İşte onların yapmış olduğu bir toplantının sonuç raporuna yansınlar.

İngilizce’den çeviren: Gökçe Çataloluk

Sendikalı işçi sayısında önemli düşüşler var. ABD’de 1980 yılı itibarıyla yüzde 20 civarındaki sendikalı işçi oranının yüzde 13’e düştüğünü söylüyor uzmanlar. O nedenle dünya sendikaları, artık genç ve kadın işgücünü örgütlemek konusunda daha istekliler. Ama bu iki grubun örgütlenmesinde de özel bazı yanlar var. 2004 yılının Kasım ayında, ABD’de, Berger-Marks Vakfı, kadınların örgütlenmede karşılaştıkları sorunları tartışmak ve çözüm yolları bulmak amacıyla New Orleans’da bir buçuk gün süren bir toplantı düzenledi. Toplantıya katılan 19 kadın örgütçü, kadınları nasıl örgütçü olmaya teşvik edebileceklerini

ve sendikalardaki konumlarını nasıl koruyabileceklerini tartıştılar. Tartışma sonunda “Kadınlar Kadınları Örgütleyiyor” başlıklı bir rapor yayınladılar.

Evet, sendikal hareketin önündeki fiili ve yasal engeller bir yana, kadın örgütçüler özelde pek çok ek sorunla karşılaşılıyorlar.

Yukarıda bahsettiğimiz raporda kadın örgütçülerin karşılaştıkları problemler şu şekilde sıralanıyor:

Örgütlenme faaliyeti özellikle 2000 yılından itibaren her yıl biraz daha artarak zorlaştı. Bush yönetiminin politikaları sonucunda sendikal faaliyetle uğraşan

kişiler yasadışı olarak işten çıkarılmaya başlandı. Bu da işçilerin sendikalaşma sürecini zayıflattı.

Teknolojik gelişmelerin üretimi artırması, işgücünün üretimdeki payını ve dolayısıyla pazarlık gücünü zayıflatıyor. Pek çok sanayi kolunda sanal işyerlerinin oluşması, örgütlenme faaliyetinin yürümesi için gereken yüz yüze iletişimi zorlaştırıyor.

Kadın örgütçülerin çoğunluğu sendikaların, işverenin kullandığı yeni taktik ve teknolojilere kolaylıkla adapte olamadığını savunuyor. Tepkisel davranışlar yerine öngörüler temelinde hareket etmenin faydalı olabileceğini düşünüyorlar.

Sendikalaşmanın azalması, sendika bütçelerini de olumsuz yönde etkiliyor ve sendikalar pek çok harcamalarını kısmak zorunda kalıyorlar.

Sendikaların kendilerini işçilere yeterince cazip gösterememeleri, gerekli “pazarlama”yı yapmamaları da durumu güçleştiriyor.

Örgütçüler ise sendika içinde ikinci sınıf insan muamelesi görüyorlar.

Kadın örgütçü daha çok çaba harcıyor

Bu genel saptamalardan sonra, kadınların diğer örgütçülerden farklı olarak karşılaştıkları sorunlara değinilen raporda, kadınların, erkek örgütçülerden

daha az saygı gördüğü tespiti yapıyor. Erkekler tarafından kullanıldığında “etkili” bulunan ajitasyon taktikleri, kadınlar tarafından kullanıldığında fazla “heyecanlı” bulunuyor.

Kadın örgütçüler erkeklerin elde ettiği başarıyı elde etmek için daha fazla ve daha uzun süre çaba gösteriyorlar.

Hepsinden önemlisi kadınlar evdeki işleriyle profesyonel yaşantılarının gerektirdiği mesaiyi dengelemekte çok zorlanıyorlar. Raporunda, örgütçülerin iş gereği çıktıkları seyahatler ve harcadıkları mesainin, özellikle çocuklu kadınlar açısından fazlasıyla problem yarattığına değiniliyor.

Toplantıya katılan kadınlar, en büyük sorunlardan biri olarak kadınları örgütçülüğe hazırlayacak, onlara akıl verecek, karşılaştıkları sorunlara pratik çözümler üretebilecek kadın örgütçülerin var olmasını gösteriyorlar.

Kadın örgütçüler, kadın ve erkek işçilere farklı yaklaşılması gerektiğini belirtiyorlar. Her ne kadar işçilere nasıl yaklaşılacağını temelde örgütlenme faaliyetinde bulunulan sanayi kolunun özellikleri belirliyorsa da, kadın ve erkek işçilerin bilgi edinme süreçleri ve diğerleriyle iletişimi farklıdır. Örneğin erkekler bağımsız karar alırken, kadınlar başkalarına danışma ihtiyacı duyuyorlar. Bu nedenle kadın örgütlenmesinde farklı yaklaşımlar geliştirmek gerekir.

Toplantıya katılan kadın örgütçüler, kadınların örgütlenme sürecine er-

keklerden daha yavaş girdiğini, ancak kendilerini işe daha fazla adadıklarını gözlemlemişler. Ayrıca kadınların karşı karşıya oldukları sorunlar yelpazesi erkeklerinkinden daha geniş. Örneğin işyerinde cinsel taciz, kadınların en fazla gündeme getirdikleri konulardan biri. Buna karşın erkek işçiler daha çok maaş zamları gibi konulara yoğunlaşıyorlar.

Örgütçünün kendi belirlediği saatler

Raporun kadın örgütçüleri teşvik etmek için getirdiği öneriler ise şunlar:

❁ Kadınların seyahatten kaynaklanan sorunlarını ortadan kaldırmak için lokal örgütlenmeleri yaygınlaştırmak. Böylelikle kadın örgütçülerin hem evde daha çok vakit geçirmeleri hem de yerel so-

runlarla ilgilenmeleri sağlanabilir.

❁ Çalışma saatlerini esnek tutmak. Kadın örgütçülerin çalışma süresinin uzunluğu nedeniyle işten ayrıldıkları ya da verimsiz çalıştıkları gözlemlenmiş. Bu nedenle kadın örgütçüler birkaç yıl çalıştırılıp yenisiyle değiştirilen elemanlar haline gelmişler. Esnek ve örgütçünün kendi belirleyeceği çalışma saatleri bu sorunu çözebilir.

❁ Örgütlenme birimleri yaratmak ve takımlar kurmak. Takım içinde herkesin evden çalışacağı günler yaratılıp rotasyon sistemi kullanılabilir.

❁ Örgütçülerin yeterli eğitim almasını sağlamak. Yetersiz eğitim özellikle kampanyalarda zaman ve enerji kaybına yol açıyor.

❁ İşler arasında dinlenmek için yeterli zaman ayırmak. Örgütçüler yıl içinde neredeyse hiç evde kalmadan seyahat ediyorlar. Bunu engellemek için her iş kotarıldıktan sonra evde geçirilecek makul bir süre ayarlanmalı.

❁ Örgütçülük işinin her yönüyle iyileştirilmesi, sendikanın idari mevkilerdeki diğer elemanlarıyla eşit konuma getirilmesi. Örgütçülüğün kısa dönemli bir iş olarak görülmemesi lazım.

❁ Son olarak çocukların ve bakıma ihtiyaç duyan kişilerin bakımı için gerekli birimler kurulmalı. Ayrıca kadın örgütçülerin ailelerine yeterli zaman ayırmaları için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. ♀

Küresel ekonomi kadının omuzunda

Petrol-İş üyesi kadınlarla yaptığımız söyleşilerde ev işlerini yapma zorunluğunun onları sendikal faaliyetten ne kadar uzak tuttuğunu gördük. Karşılığı olmayan bu işler, iş piyasasında işgücü olarak değerimizi de etkiliyor. Kadın işleri en vasıfsız işler oluyor. Yıllarını kadının evde yaptığı “görünmeyen emeği” açığa çıkarmaya adanmış kadın hareketi aktivisti, akademisyen, Dr. Gülnur Acar Savran’la ‘küresel ekonominin üzerinde oturduğu işler’ diye tanımladığı ev işlerini konuştuk.

Necla Akgökçe

Ev işlerini niçin kadınlar yapar?

Ev işleri, bedeli olmayan, karşılığı olmayan işler; hiçbir ücret, bedel ödenmiyor, boğaz tokluğuna yapılıyor. Böyle olunca, bu düzenin, yani ataerkil düzenin egemenleri olan erkeklerin bu

işleri yapması beklenemez. Ev işlerini düzenin ezilenleri olan kadınlar yapıyor. Kadınlar ev işlerini yapmaya mecbur kalıyorlar, çünkü aile ve evlilik kurumu tümüyle, karşılığı olmayan, bedeli ödenmeyen bu işler üzerinde yükseli-

yor. Birileri karşılıksız olarak bu işleri yapacak, başkaları da dışarıda çalışacak ve para getirecek. Erkek egemenliğinin modern biçimi olan kapitalist ataerkil düzen bu mantık üzerine kurulu. Kültür, ideoloji, ahlak, hepsi kadınlara bunları dayatıyor.

Kadınların doğası ile ilgili bir şey değil yani?

Katiyen değil. Erkekler de bu işleri pekala yapabilir. Nitekim ev dışında, belli bir ücret karşılığında bulaşıkçılık da, aşçılık da, ütücülük de yapıyorlar, koca koca otelleri de temizliyorlar. Ne zaman ki bu işlerin karşılığı ödenmiyor, o zaman kadınlara kalıyor. Bütün bir kültür ve ideoloji bunu böyle vaaz ediyor. Anne olmak, eş olmak, evde hizmet etmek kadının doğasının, kadın kimliğinin bir parçası gibi sunuluyor. Kadınlar da içselleştiriyorlar bu durumu. Ama mesele sadece kadınların razı olması, rıza göstermesi de değil: Ev işlerini yapmadıkları zaman düpedüz şiddetle ya da şiddet tehdidi ile karşı karşıya kalıyorlar. Yemeği vaktinde getirmede bir kadının maruz kaldığı şiddeti, kafalara atılan tabakları, bardakları hepimiz biliriz. Ama başka ideolojiler ezilenler tarafından içselleştirildiği gibi, bu ideoloji de içselleştiriliyor kadınlar tarafından. İşçiler de bir dizi şeyi içselleştiriyorlar. Uzun dönemler boyunca sömürüye hiç karşı çıkmayarak, sömürülmeye razı olabiliyorlar, ama bu onların doğalarında sömürülmek olduğu anlamına gelmiyor. Kadınlar evlilik kurumunun dışına da

çıkamıyorlar. İşgücü piyasasında öyle cinsiyetçi bir düzen var ki, kadınlara layık görülen işler çok düşük ücretli, güvencesiz işler. Dolayısıyla da kadınların tek başına geçimlerini sağlaması genellikle imkânsız ya da çok zor. İdeolojik baskılar bir yana, kadınların evliliğe, aile düzeni içine mahkûm olması için böyle bir maddi neden de var. Bir yandan evliliğin kendi iç mantığı, diğer yandan işgücü piyasasının cinsiyetçi yapısı, kadınları ev işlerini üstlenmeye mahkûm ediyor.

Kadınların bazıları eşlerinin kendilerine yardım etiketlerini, durumlarının iyi olduğunu söylüyorlar...

Yardım lafı çok ilginç, erkek ufacık bir şey yapsa buna yardım deniliyor. Yardım sözcüğünün kendisi zaten sorunlu: Niye paylaşmak değil de yardım? Bir yandan da, böyle bir hayat içinde en ufak bir şeyden medet ummak çok doğal. Çünkü sürekli ezdiklerini düşünerek var olmak çok zor tabii. Dolayısıyla çeşitli mekanizmalar geliştiriliyor ve kadınlar en ufak bir 'yardım'da bile kendini ayakta tutabilecek bir güç bulmaya çalışıyorlar.

Ev emeği nedir, evde yapılan işleri nasıl sınıflandırabiliriz?

Ev emeği kadınların aile içinde, yakınları olan erkekler için, bu erkeklerin yakınları için, bu erkeklerin akrabaları için ve çocukları için yaptıkları işlere denir. Bu işler karşılıksız, bedeli yok. Bu emek aynı zamanda görünmeyen bir emek.

Bu emek neden görünmüyor?

Birincisi, çocukların, kocanın, onun akrabalarının çamaşırlarını yıkamak, yemeklerini yapmak, hasta olduklarında onlara bakmak bir çalışma olarak adlandırılmıyor, bir iş olarak görülüyor. Bu bir sevgi gösterme biçimi olarak görülüyor. Senin çok yakınındır, tabii ki yaparsın, deniyor. Doğrudur, insan tabii ki yakınları için bir şeyler yapar. Ama bunu hep aynı taraf, yani kadın yaptığında ve bu bir zorunluluk olarak, hiçbir bedeli olmaksızın yapıldığında, bir emek harcama, bir iştir. Hem de ağır bir iş.

İkinci nokta şu: Ev içinde yapılan işlerin mesai saatleri yok. Kadınların dinlenme saatlerini, eğlenme saatlerini, çalışma saatlerini birbirinden ayırıştır-

mak çok zor. Eğlenmeye gidildiğinde de kadınlar çocuklarla ilgileniyorlar, pikniğe gidildiğinde de kadınlar yemeği yapıyorlar. Çalışma saatleri ayırıştırılmayınca, bir mesai saati kavramı olmayınca, bunun bir çalışma olduğu da gözden kaçıyor. Mesai saatleri akşam işten çıkışta biter, oysa kadınların ev emeği çok farklıdır: Bütün bir güne, bütün hayatlarına yayılmıştır, hatta gece uykuları bile bölen bir şeydir. Çocuk hastaysa, gece tuvalete kalkıyorsa, karnı açılmışsa, 'ben şimdi uyuyorum bu işten istifa ediyorum' deme şansı yoktur kadınların. Dinlenmeyle, yaşamayla, yakınlarla kurulan sevgi ilişkileriyle iç içe bir halde harcanıyor bu emek, o nedenle de emek diye adlandırılmıyor, iş diye adlandırılmıyor ve öyle görülüyor...

Ev emeğini nasıl sınıflandırabiliriz?

Çok kabaca üçe ayırabiliriz. Birinci kümede ev işlerini sayabiliriz. Ev işleri evdeki herkesin yemesi, içmesi, çamaşırlarının yıkanması, evin temizliği gibi işlerdir. İkinci kümede bakım işlerini sayabiliriz. Bakım işlerinden ben kendisine bakamayacak durumda olanların yedirilmesi, içirilmesi, bakımını anlıyorum. Kendine bakabilecek durumda olan kocanın ihtiyaçlarının karşılanmasını bakım değil, ev işleri olarak adlandırmaktan yanayım. Ama kendisine bakamayacak kadar küçük, kendisine bakamayacak kadar hasta, kendisine bakamayacak kadar yaşlı olan insanların bakımını bakım işleri olarak düşünüyorum.

Neden böyle düşünüyorum? Çünkü cinsiyetçilik, erkek egemenliği, cinsiyetçi işbölümü ortadan kalksa bile, kendine bakamayacak durumda

olan insanların bakımı diye bir sorun toplumların önünde hep var olacaktır. Cinsiyetçilik ortadan kalksa, kimse kendine bakabilecek olan erişkin bir insanın işini yapmaz. Ama kendisine bakamayacak olanlara bakmak hep gerekecek. Dolayısıyla bu iki kategoriye ayırmak gerekir ki, önümüzde böyle bir sorun olduğunu fark edelim.

Çocuğa bakmak gibi, sevgi ilişkisi içinde ele alınması gereken bir durumu maddi bir tanım içine sokmak, iş, demek bazı kadınlara ırkiltici gelebiliyor...

Doğru. Bakım işleri aslında piyasada değeri çok düşük olan işlerdir, kadın evde yaptığında hiç değeri olmayan işlerdir, ama insani açıdan en değerli işlerdir. Yeter ki karşılıklı olsun, yeter ki bu işleri erkekler de yapsın. Kadın buna mecbur kılınırsa, bu yüzden ev dışında ücretli bir işe giremezse, bu yüzden hiçbir sendikal faaliyete, hiçbir sosyal faaliyete katılamazsa, o zaman bu kadına dayatılan bir zorunluluktur. O zaman, çalışmadır, baskıdır, sömürüdür. Bunlar gönüllü olarak yapıldığında en değerli, en insani işlerdir. Keşke erkekler de yapsa da biraz duygusal olarak gelişseler, çünkü bunlar insanı manevi olarak çok geliştirici işlerdir. Çocuklarla uğraşmak, başka kuşaktan insanlarla iletişim kurmak insanı çok geliştirir. Ama bu işleri kadınlara bir zorunluluk olarak dayattığımızda ise, erkekler duygusal olarak, kadınlar da çok çalışmaktan sakatlanıyorlar.

Ev işleri başlığı altında sayabileceğimiz bir üçüncü kategori daha var. Kocanın ailenin geçimi için yaptığı işte ona yardım... Bu durumda kadın, aile işletmesinde, bakkal dükkânı ya da küçük bir markette, kocaya yardım adı altında karşılıksız emek harcar. Kadına bu iş için bağımsız bir ödeme yapılmaz. Erkek, dükkânın gelirinden kadın için kendi istediği, uygun gördüğü miktarını harcar. Dolayısıyla kadının bu emeği de bir karşılıksız emektir. Aile yakını için harcanan bir emek biçimi olduğundan da ev emeğinin bir parçası sayılır. Bunun ev emeği olduğunu en iyi gösteren örnek, tarımdaki küçük aile işletmeleridir. Ev içi / ev dışı ayırımının daha muğlak olduğu bu işletmelerde, kadının harcadığı emek yine görünmeyen, karşılıksız emektir. Bu tür emeğin modern orta sınıflarda geçerli olan biçimleri de var. Erkeğin hukuk bürosu, mali müşavirlik

bürosu veya muayenehanesi varsa, bazı durumlarda kadın onun işlerinin organizasyonunu, sekreterliğini yapar.

Evde ev işlerini her kadın kendi yakınları için yapıyor, ama herkesin kendi biriminde bunu yapması bir toplam oluşturuyor, bu bütün evlerdeki tek tek kadınları nasıl etkiliyor?

Ben tam da bu yüzden bütün bir küresel ekonominin kadınların omuzları üzerinde yükseldiğini düşünüyorum. Yani kadınlar, toplumların bakım ve yeniden üretim işlevlerini karşılıksız olarak üstlendikleri için bütün bir dünya ekonomisi bu şekilde örgütleniyor. Bazı şeyler var, bunları nasılsa kadınlar yapacak diye düşünülüyor. Sanayi belli bir biçimde örgütleniyor, orada insanların bakımı için ne kaynak, ne de zaman ve enerji ayrılıyor. Ordular ona göre örgütleniyor. Bütün bir dünya ekonomisi ona göre örgütleniyor. Tek tek kadınların yaptıkları bu işlerin toplamı, düzenin yeniden üretimidir, düzenin ayakta kalmasını mümkün kılar. Bu yüzden ben, ev işinin bir emek harcama, bir üretim olduğunu düşündüğüm halde, ev emeğinin karşılığı olarak yeniden üretim kavramını kullanmakta ısrar ediyorum. Çünkü bu üretimlerin, bu küçük emek harcamalarının toplamı bütün bir küresel ekonominin -şu anda patriyarkal kapitalist bir ekonomi bu ayakta kalmasını ve yeniden üretimini

sağlıyor. Bu ekonomi mantığında insanların bakımına yer yok. Şimdilerde sağlık ve bakım işlerinin özelleştirilmesiyle kadınların omuzlarına giderek daha çok yükleniyor.

Ev işlerinin toplumsallaşması ne demek, bu işler nereye kadar toplumsallaşabilir?

Önce toplumsallaşma ile metalaşmayı birbirinden ayırmak istiyorum. Ev işleri metalaşabilir ve metalaşmıştır. Eskiden ev içinde dikilen giysiler artık giyim sanayii tarafından yapılıyor. Eskiden, ekmeğini, tarhanasını, turşunu, reçelini kendi yapıyordu kadınlar. Şimdi alt sınıflar için bir ölçüde, üst sınıflar için daha da büyük bir ölçüde hazır yiyecek sanayii var. Bu, ev işlerinin metalaşması diye düşünülebilir.

Ev işlerinin toplumsallaştırılmasından ben çocuk bakımı, hasta bakımı, yaşlı bakımı gibi bakım işlerinin, ya devlet tarafından çok küçük bir ücretle veya bedava olarak temin edilmesini ya da insanların kooperatifler, yerel örgütlenmeler biçiminde bir araya gelerek, kolektif olarak bu işleri örgütlemelerini anlıyorum.

Toplumsallaşmayı sadece bakım işleri üzerinden düşünüyorsunuz.

Evet, ve sunulan bakım hizmeti kâr amacı gütmeyeceği zaman toplumsallaşma diyorum kâr amacı güttüğü zaman da metalaşma diyorum.

Kapitalist sistem içinde söz konusu olan metalaşma mı?

Evet, ama geçmişte sosyal devletin çok gelişkin olduğu yerlerde, örneğin Kuzey Avrupa ülkelerinde ve Kanada'da toplumsallaşma örneklerine de rastladık. Ama kâr amacıyla yapıldığında, bu sistemde her şey metalaşabilir. Bu da, o hizmetlerden sadece belli insanların yararlanabileceği anlamına gelir. Bir dönemde, kapitalizm koşullarında da bazı ülkelerde sosyal devlet bu toplumsallaşmış, kamusallaşmış hizmetleri sundu...

Ama kapitalizm artık bunu yapmayacak gibi görünüyor.

Dar anlamda ev işlerine gelince, bunların da kısmen kolektif olarak örgütlenmesi, yani toplumsallaşması söz konusu olabilir. Herkesin evinde bir çamaşır makinesi olacağına toplu çamaşırhaneler, toplu yemekhaneler... Ama bence günümüzde çekirdek aile düzeninde bu biraz hayal. Siyasal olarak çalkantılı dönemlerde bu tür kolektif örgütlenmeler ortaya çıkıyor. Mahalle düzeyinde toplu yemek örgütlenmeleri, toplu çocuk bakımı örgütlenmeleri olabiliyor. Ama ev işlerinin kolektif örgütlenmesinin ancak aile ilişkilerinin de dönüştüğü bir toplumda gündeme gelebileceğini düşünüyorum.

Çekirdek aile içinde bir şeyler yapmak mümkün değil mi, erkekleri bilinçlendirerek mesela?

Bir ölçüde tabii ama bu çok zor oluyor. Çünkü az önce değindiğim gibi bütün bir toplum, bu işleri kadınların yapması üzerine örgütlenmiş. Eğer bir ailede iki kişi de eve ücret getiriyorsa, ama istisnasız olarak hep kadınların ücreti daha düşükse, daha az güvence-lye, işinin zaten garantisi yoksa, erkek açısından hep şu mantık ağır basacaktır: Esas benim kazancım ailenin direği. Benim dışarıda çalışmam çok önemli.

Bu ne zaman değişebilir? Araştırmalarda da ortaya çıkıyor: Erkek işsiz olunca, evin geçimini kadınlar sağlarsınca... Böyle hallerde erkekler kısmen alışkanlıklarını, tutumlarını değiştirebiliyorlar.

Ev içindeki işbölümünün değişmesi için kadınların güçlenmesi gerekir. Nasıl güçlenebiliriz? Öncelikle kadınlar arasında dayanışma grupları kurarak, kadınlar olarak bilgilerimizi birbirimizle paylaşarak güçlenebiliriz. İkincisi

kamusal alanda güçlenerek, kadınların işgücü piyasasında güçlenmesini sağlayarak. Kadınların ücretleri için mücadele ederek, güvencesiz düşük ücretli işlere hapsolmemaları için mücadele ederek, bütün iş alanlarının kadınlara açılması mücadelesini vererek, işgücü piyasasında kadınlara yönelik kota ve pozitif ayrımcılık önlemler için mücadele ederek güçlenebiliriz. Yani kadının ev içinde güçlenebilmesi için kamusal alanda, işgücü piyasasında güçlenmesi gerekiyor.

İşgücü piyasasında güçlenmenin yollarından biri de kadınların sendikal mücadele içinde yer almaları ama bu mücadele içinde yer almalarının önündeki en büyük engel ev işleri, kadınlar bunu üçüncü mesai olarak görüyorlar, iş, ev bir de sendika yapamam diyorlar...

O zaman sendikaların bu konuya eğilmeleri lazım. Sendikalar içinde sadece işyeri temelli örgütlenmelere değil, cinsiyete dayalı örgütlenmelere, kadın olarak örgütlenmelere gitmek lazım. Kadınlar kendi aralarında dayanışarak bilgi aktarmaları yapmalı, kendi aralarında dayanışarak çocuk bakımını örgütlemeli...

Sendikayı ev işlerini toplumsallaştıracak bir alan haline getirmeye çalışmak, mesela çocuk bakımını oraya taşımak, belki kısmen rotasyonla yemek işini halletmek... Bu konuda sendikalarda erkeklerin eğitimi de çok önemli. Çünkü birlikte olduğumuz erkeklere tek başımıza bir şeyler anlatmak çok zor-

dur. Fakat sendikada yabancıların, yani üyenin eşi olmayan kadınların veya erkeklerin erkeklere bir şeyler anlatması daha etkili olur her zaman... Erkeklerle bu işbölümünün, kadınların harcadığı bu karşılıksız emeğin doğal, kaçınılmaz bir şey olmadığını ve aslında sömürüye karşı olanların savunamayacakları bir şey olduğunu göstermek lazım. Sendikalı işçiler sendikalı olmuşlarsa, belli ki sömürülmeye ve ezilmeye karşılar ki oradalar. Bunun eğitim yoluyla erkeklere iletilmesi lazım. Aslında hep bir kısır döngü söz konusu: Sendikaya gelmek için ev işleri engel, ev işlerinin aşılması için de güçlenme yolları aramak, örgütlenmek ve sendikaya gelmek lazım. Ama ev işlerinin kadınlar ve erkekler arasında eşitlikçi paylaşımı, sadece ev içinde tartışarak, ev içinde kavga ederek, o sınırlar içinde kalınarak sağlanamaz.

Diğer yandan ev işlerinin toplumsallaşmasının da her şeye kadir olmadığını görmek lazım. Tüm bakım işlerinin toplumsallaşması, ne mümkün ne de istenir bir şey. Çocuklarımızla birlikte yaşıyorsanız, istediğiniz kadar kreş olsun, çocuk bakım merkezleri olsun, bir noktada çocukla birlikte olacaksınız ve bir bakımı olacak çocuğun. Ayrıca bu güzel bir şey. Öte yandan, donmuş yemeklerin bile ısıtılması, hazırlanması bir iş. Dolayısıyla, her işin, hep ev içinde paylaşılacak bir yanı kalacak. O yüzden de toplumsallaştırma deyip, ev içindeki cinsiyetçi işbölümünü sorgulamaktan kurtulamayız. Ev işleri ileride toplumsallaşacak, ev işleri ileride kamusallaşacak deyip oturamayız. Evin içindeki cinsiyetçi işbölümünü bu günden sorgulamak gerekiyor. En ideal kamusallaşmanın, toplumsallaşmanın olduğu toplumda dahi, farklı aile biçimleri olan özel topluluklarda, bakım işi de, ev işi de olacaktır ve bunları paylaşarak yapmak söz konusu olacaktır...

Ayrıca bakım emeğinin toplumsallaştırıldığı kreşler ve yaşlılar için bakım merkezleri gibi yerlerde cinsiyetçi işbölümü hâlâ söz konusu olabilir. Bu işler kadınlara yıkılabilir, düşük ücretli işler olabilir. Buralarda da cinsiyetçi işbölümünün kırılması için mücadele etmek lazım. Ev içinde olduğundan daha kolaydır bu mücadele. Erkekler için kotalar konularak onlar da bu alanlara yönlendirilebilir, bu işlerin ücretleri yükseltilebilir, böylece erkek-

ler için özendirici hale gelebilir. Ayrıca bu kurumlarda hizmet alanların da, yaşları ve sağlık koşulları elveriyorsa, kararlara katılımı sağlanabilir. Bunu yapabilecek durumda olmayanların da yakınları, bu kurumların işletilişinde karar mekanizmalarına katılmalıdır. Toplumsallaştırma ancak o zaman olur. Yoksa bürokratikleşme olur, cinsiyetçi işbölümü olur... Sosyal devlet geçmişte bu yüzden batıda çok prestij kaybetti. Bu çocuk bakım, yaşlı bakım, hasta bakım hizmetleri çok otoriter, insanların gündelik hayatını denetleyen şeyler haline geldi ve insanlarda bir tepki oluştu.

Kadınlara yöneltilen 'bütün işleri makineler yapıyor sen ne yapıyorsun' itirazı ne kadar doğru?

Makineleşme, teknolojinin gelişmesi, evde verilen hizmetlerin metalaşması, kentleşme ev işlerinde kullanılan aletler tabii ki kolaylaştırdı bu işleri. İrmakta çamaşır yıkamakla otomatik makinede çamaşır yıkamak tabii ki farklı. Ama bu işler için harcanan toplam emek miktarı azalmadı.

Neden azalmadı? Birincisi, makineler işi kolaylaştırıyor ama başka şeyler dayatılıyor kadınlara. Bu sefer mesela hazır yiyecekler makbul olmamaya başlıyor. Hazır kurabiye yerine, evde yapılamı daha makbul oluyor. 'Gün'lerde, kadınlar birbirlerini ziyarete gittiklerinde hazır yiyecekler daha az değerli oluyor. Sosyal ölçüler değişiyor. Artık ev içinde hijyen ve sağlık ölçüleri abartılı bir hal alıyor. Makbul ev kadınlığının kriterleri yükseliyor. Eskiden sadece doyurmak için yemek yapardı kadınlar şimdi inanılmaz ayrıntılandırılmış, mayonez tariflerinden kurabiye tariflerine bir dizi tarif sunuluyor. Evlerin çok temiz olması, çamaşırların daha beyaz, hep daha beyaz olması gerekiyor. Bir meslek olarak ev işleri gittikçe ayrıntılandırılıyor. Artık kadınlar daha az çocuk doğuruyor ama çocuk bakımı da çok zahmetli bir iş haline getiriliyor. Tıp

bilimi, pedagoji bilimi, psikoloji bilimi bir annelik tanımı yapıyor. Kadınlar da buna uymaya çalışıyor... “Çocuklarınızla kaliteli özel zaman”, “Çocuklarınıza şöyle geliştirici, böyle geliştirici faaliyetler” “Sporu da eksik kalmasın, piyanosu da eksik kamasın”... Çocukluk, annelik yeniden tanımlanıyor. Annelik mesleği giderek daha fazla zaman alır oluyor. Kurstan kursa koşturuyor anneler. Bütün bunlar, az çocuk çok emek anlamına geliyor. Genel olarak ev işleri daha kolay ama daha uzun zaman ve daha yüksek standartlar gerektiriyor. O yüzden de toplam emek zamanı azalmıyor bu işlerin. Makineleşme ile birlikte ev işlerinin yükünün azaldığı bir efsane. Biraz iş paylaşımı olduğunda da makine ile yapılan işleri erkekler yapıyor, daha ağırlarını kadınlar... Bütün işlerin örgütlenmesi yine kadına düşüyor, beyazlarla renklilerin ayrılması, çocuğun hangi gün hangi gömleği giyeceği, çarşafın hangi gün değişeceği... Bunlar örgütlendikten sonra bir düğmeye basmanın zorluğu yok.

Emek üretim koşulları kadınları genellikle yarım zamanlı ve evde yapılan işlere doğru itiyor, bunun ev içinde harcanan emeğin görünmezliği üzerine etkileri sizce neler olabilir?

Bu dönemde ev eksenli çalışma arttı. Bu tür işler, çok düşük de olsa bir ücret karşılığı yapılan işler olduğu için ev işlerinin, karşılıksız ev emeğinin görünmezliğini iyice artırıyorlar: Ev işleri iyice görünmez hale geliyor, kadının yaptığı bu yeni işlerin bir eklentisi gibi oluyor. Ama öte yandan, ev eksenli çalışma da ev içinde yapıldığında ev işinin bir parçası oluyor. Bu işler ev içlerinde yapılmaya başlanınca, onlar da ev işleri gibi görünmezleşiyor bir anlamda... Ücret karşılığı ev eksenli çalışmayla karşılıksız ev emeği iç içe giriyor, girift bir hal alıyor ve ev işleri daha da değersizleşiyor. Bir yandan da, evin içi bir tür kadın alanı olarak görüldüğü için, evin içine girmeleri bile başlı başına bu işlerin değersizleşmesine yol açıyor. Böylece kadınların yükü ev içinde inanılmaz derecede artmış oluyor. Ev eksenli çalışma ile ev işleri karşılıklı olarak birbirlerini gölgeliyorlar.

Kadınların evden çıkmaları zor olduğu için eve alınan işler ilk bakışta pratik bir çözüm gibi görünüyor. Ama bu, çalışanların bütün sosyal, sendikal

haklarının parçalanması, kadınların güvencelerinin elinden alınması anlamına geliyor. Ayrıca kadınların kadın olarak kurtuluşları açısından da, ev dışında toplu halde çalışmaları, sosyalleşmeleri çok önemli bir şey.

Eviçi emek ölçülebilir mi, ücretlendirilmesine nasıl bakıyorsunuz?

Ev içi emek ölçülebiliyor. Evde yapılan işlerin ayrıntılı bir dökümü çıkarılıyor, bu işlerin piyasada ne kadar ücret karşılığında yapıldığına bakılıyor. Sonra ev içinde aşağı yukarı günün kaçta kaçında hangi iş yapılıyor, o ölçülüyor. Bunu ölçmek çok zor... Çünkü eviçleri birbirinin içine girmiş, üst üst gelmiş bir şekilde yapılıyor. Ölçme o nedenle ancak çok yaklaşık oluyor. Bu kadar zamanda yapılan işin karşılığını, piyasadaki değeri üzerinden, evde bu işleri yapan kadına ödeseydik ne kadar bir değer üretmiş olurdu kadın diye değere vuruluyor. Üst-orta düzey bir şirket yöneticisi ücretine denk düşen miktarlar ortaya çıkıyor. İngiltere’de, İskoçya da yapılmış bu tür çalışmalar. Küçük çocuk varsa bu miktar daha da artıyor. Ben ev içi emeğinin ücretlendirilmesini savunmaya karşıyım. Çünkü bu cinsiyetçi işbölümünün olduğu gibi yeniden üretilmesini kabul etmek anlamına gelir. Ayrıca da ücreti kim verecek? Devletten bunu talep ettiğinizde devlet bütçesinin kaldıramayacağı bir miktar çıkıyor ortaya. Bu yapılabilir değil. Kocalardan ücret talep etmek, yine olabilir bir şey değil.

Ev kadınları, vatandaşlık hakları olarak sosyal güvenlik ve emeklilik haklarına sahip olmalı diye düşünüyorum.

Öte yandan bildiğiniz gibi, Medeni kanunda bir düzenleme yapıldı. Yeni

mal rejimi ile birlikte kadının ev içinde karşılıksız bir emek harcamış olduğu kabul ediliyor. Bu rejim, evlilik içinde edinilen malların ortak paylaşımı rejimi. Ama bu, paylaşacak malı olan çiftler için ve ancak boşanma halinde geçerli.

Evde yapılan işlerin görünmezliği kamusal alanda yapmış olduğumuz işlerin niteliğini etkiler mi aralarındaki karşılıklı ilişkiyi biraz daha açabilir misiniz, kadınların dışarıda yapmış oldukları hizmete yönelik işlerin vs yeniden tanımı yapılabilir mi?

Bunun kadın politikası açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Kadınların ev içindeki emeklerinin karşılıksız ve görünmez oluşu, bu işlerin kadın kimliği ile özdeşleştirilmesi ve sanki kadınların kimliklerinin doğal parçasıymış gibi görülmesi kadın vasıflarının değerini düşük hale getiriyor. Yani kadın becerileri değer taşımayan beceriler haline geliyor. Kadınlar hizmet sektörüne yöneliyor. Öğretmenlik, hemşirelik gibi işlerde çalışıyorlar. Bu işler bir biçimde bakım işleriyle bağdaştırılan işler olduğu için, kadınların doğal kimliklerinin bir parçası olarak görüldüğü için vasıfsız işler olarak tanımlanıyor. İşler de doğallaştırılıyor, bir beceri değilmiş gibi görülüyor. Sevgi göstermek, şefkat vermek, bakım yapmak, yani duygusal emek harcamak, emek harcamak değilmiş gibi görünüyor. Oysa bunların da teknolojik girdisi olan ve eğitim süreci uzun olan vasıflar gibi sayılması, nitelikli emek sayılması çok önemli. Fransa’da yıllar önce hemşirelerin böyle bir eylemi olmuştu. Yani hemşirelikte gerekli olan becerilerin önemli vasıflar, nitelikli emek olarak sayılması ve iş tanımının yeniden yapılması için eylemler yapıldı. O dönemde büyük kazanımlar da elde ettiler. Ben kadın emeğinin vasıflarının yeniden tanımlanmasının, kadın politikasının işçi politikasına yapacağı en önemli katkılardan biri olacağını düşünüyorum. Bunu insanlığın gelecek perspektifi açısından da önemli görüyorum. Metalin, teknolojinin, silahın, ve bunları kullanmanın beceri ve vasıf sayıldığı bir dünyadan, bakımın, insan ilişkilerinin, duygusal emeğin vasıf sayıldığı bir dünyaya doğru gidişin, sadece kadınlar için değil insanlık için büyük bir kazanım olduğunu düşünüyorum. ♀

Eylem fotoğrafının anlattıkları

Kırmızı bir gül demeti elimde

“Biz de Eylemdeyiz” diyen el yazılı pankartla ve kadından gelen kırmızı gül demeti ile coşkulanır adam. Emeği ezen güçlere karşı tek başına değildir. Sarı saç tokalı küçük kız çocuğu, mavi tişörtlü genç kız, beyaz pabuçlu küçük çocuk ve kadın ile kırmızı gül demeti yanındadır.

İlknur Tenekeci

Yaşamımızın bir anını yansıtır fotoğraflar. Bazıları güzel anılara götürür bizi tekrar, bazıları üzer kaybettiklerimizi hatırlatırken, kırışıklıklarımızla ve aklar düşmüş saçlarımızla ‘yaşlanmışız’ dedirtir gençlik fotoğraflarımız. Telli duvaklı, damatlı fotoğraflarımız en kıymetlilerdir ve çocuklarımızın doğduğu güne ait fotoğraflarda, yitip tükendiğine kahrettiğimiz temizlik, saflık duygularının gerekliliğini yeniden hissediyoruz.

Bir eylem fotoğrafı deyip geçemedim bu fotoğrafa baktığımda. İçine aldı götürdü beni. Her karesi ve her insan çok anlamlı geldi bana. “Baskılar Bizi Yıldırılmaz”, “Biz de Eylemdeyiz” diyen pankartlar, fotoğrafın en ince ayrıntısını belgelendirdi birden.

Fotoğrafın orta yerinde kocaman duruyor adam. Arkasında “Baskılar Bizi Yıldırılmaz” el yazılı pankarttan aldığı güçle kocaman olmuş yüreği. Kadın yanında. Sarı saç tokalı küçük kız, kadına bakıyor alttan. Ne yapıyorlar; kadın adama adam kadına ne diyor, merak ediyor. Mavi tişörtlü genç kız, sarı saç tokalı kızın yaşındayken kadınla erkek arasında söylenenlere tanık olmuş daha önce; bilmiş, öğrenmiş kadın adama adam kadına ne der. Taraf olmuş bu sefer elinde “Biz Eylemdeyiz” el yazılı pankartla. Kadın ve adamdan ötelere bakıyor yüreğindeki coşkunlukla. Beyaz pabuçlu bebek de orada. Şimdilik oturuyor. Mavi tişörtlü genç kızdan, sarı saç tokalı küçük kızdan sonra gelen yeni umut.

Kadın umutludur, yanındayım, der

Fotoğrafın en orta yerinde adam ve kadın yanyana. Hayatın zorlukları karşısında yandaş olur ya kadın ve erkek, bu yandaşlık her güçlüğün üstesinden gelmekte güçlü kılar ya insanı, öyle işte. Adam yorgun, belki de uykusuz, biraz da kaygılı. Kocaman olmuşsa da yüreği, yeterli mi yarınların getireceği güçlüğün üstesinden gelmeye?

Fotoğraf: Mustafa Özgen

Kadın, komşu kadınları ile çocukların hastalıkları, ev ödevleri, evlerin bitip tükenmez işleri, söküklükler ya da eskiler verilerek alınabilecek pembe çamaşır leğenleri konuşmaz olmuştur. Evlerin bahçe duvarları üzerinden yükselen komşu kadın sohbetleri çoktan değişmiştir. Yüreği acıdır, erkekler eylemde yandaştır, yandaşlık göstermelidir kadınlar da, bir de dayanak olunmalıdır eylemci erkekler.

Kadın umutludur. Yanındayım, der erkeğe. Seninle aynıyım yarınların getireceği güçlüğün karşısında. Sana desteğim sonuna kadar. Bir elim arkanda, diğeri sana kırmızı gül demeti getirdi. Kocaman olmuş yüreğin güçlü kılсын seni, kırmızı gül demeti coşkunu kılсын seni. Yarınlar umutlu bak, kırmızı gül demetinin güzelliği, yaydığı kokular yarınların güzelliğini simgelesin. Yılmayasın sakın. Ben yılmayacağım; tenceremi kaynatmasam da, evimi ısıtmasam da ben ve çocuklarım bilirler ve anlarlar mücadeleleri. Bu yıl da erteleriz çatıyı aktarmayı, evin yanına ilave edeceğimiz bir göz odayı. Aynı yerde yer, içer, otururuz evin tamamını ısıtsak da. Yarınların umudunadır yorgun-

luğun ve nasırlaşmış ellerin. Yarınların aydınlığıdır direnişin.

Adam kırmızı gül demetini alır, biraz ürkek tutar demeti. Kocaman olmuş yüreği direnişine güç olsa da yine de kaygılanır. Tek değildir hayatın zorlukları karşısında. Çocuklar vardır yarınların umutları. Onların umutlarının ağırlığıdır ellerine yansıyan ürküntü. Kaygısı, ellerinde kokusunu yayan gül demeti karşısında kaybolur. Güç alır kadından gelen gül demeti ile. Kadına biraz eğilir adam, gururlanır. Biraz da mahcuptur, yarınlar ertelediği güzel günler için.

“Baskılar Bizi Yıldırılmaz” diyen el yazılı pankarttan aldığı güçle kocaman olan yüreği “Bizde Eylemdeyiz” diyen el yazılı pankartla ve kadından gelen kırmızı gül demeti ile coşkulanır. Artık yılmayacaktır emeği ezen güçlere. Sarı saç tokalı küçük kız çocuğu, mavi tişörtlü genç kız, beyaz pabuçlu küçük çocuk ve kadın ile kırmızı gül demeti arkasında ve yanındadır.

“BASKILAR BİZİ YILDIRILMAZ”
“BİZ DE EYLEMDEYİZ”

Hazırlayan:

Yard. Doç. Dr. Betül Urhan

Kocaeli Üniversitesi

I.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi ve
Endüstri İlişkileri Bölümü

Sendikalarda da kadının adı yok

Sendikal hareketteki gerilemeyi tersine çevirmek, harekete dinamizm kazandırmak için sendikalar kadınları işin içine daha fazla katmalılar. Bu noktada kadın işçilerin cinsiyet temelli sorunlarına duyarlı politikaların ve toplu sözleşmelerin geliştirilmesi fazlasıyla önem taşıyor.

Kadınlar, nüfustaki ve çalışma yaşamındaki ağırlıkları oranında toplumda ve çalışma yaşamında yeterince temsil edilmiyorlar. Çalışma yaşamında bazı kadınlar istatistiklerde bile görünmüyor. Genellikle “terleme atölyelerinde” kayıtdışı çalışan, bu nedenle de emeği görünmeyen kadınların sayısı giderek artıyor. Kadın istihdamının önemli bir özelliği, işgücü piyasasında cinsiyet temelindeki ayrışma nedeniyle imalat sanayiinde emek yoğun, vasıf gerektirmeyen gıda ve dokuma gibi sektörlerde hizmetler kesiminde ise hemşirelik, öğretmenlik, sekreterlik gibi düşük statülü ve düşük ücretli mesleklerde yoğunlaşmış olmasıdır. Yakından bakıldığında bu işlerin aynı zamanda kadınların ev içinde üstlenmiş oldukları roller ile uyumlu olduğu görülüyor. Kadınlar işverenler tarafından dün olduğu gibi bu gün de sessiz, uysal ve istenen koşullarda çalıştırılabilecek itaatkar işgücü olarak değerlendiriliyor. Daha kolay işten çıkartılan, daha zor işe alınan, eşit değerde iş yapmalarına rağmen erkeklerle oranla daha az ücret alan kadınlar, tüm bu zorlukların

yanında kadın olmaktan dolayı özgün sorunlar da yaşıyorlar. Kadınların, bu özgün sorunlardan kaynaklı hoşnutsuzluklarını serbestçe dile getirebilecekleri ve çözümlenebilecekleri sendikalarla ilişkileri nasıldır? İstihdam edilenler içinde kadınların sayısı arttıkça sendikalar için bunun bir sorun alanı olduğu artık açıkça ortaya çıkmıştır. Bu sorun alanını, kadınların sendikalara yönelik tutum ve davranışları ile sendikaların kadınları temsil etme düzeyi oluşturuyor.

Sendikal harekete genel olarak bakıldığında çok az sayı-

da kadın olduğu görülmektedir. Geçmişte bunun sebebi kadın işçi sayısının azlığı olabilirdi. Ancak bu gün için bu durum geçerli değildir. Gerçekte sendikalarda kadınların çok az örgütlenmesinin nedeni boğucu bir ekonomik ve toplumsal ortam, sendikal hareketteki genel gerileme, kadınları sendikaya katmak için harcanan çabaların yetersizliğidir.

Sendikalaşma oranı düşük

Kadın işçilerin sendikalarda neden çok az örgütlendikleri anlamaya çalışan araştı-

malar bu konuda çeşitli sonuçlar ortaya çıkarmışlardır. Bazı araştırmalar kadınların sendikalaşma talebinin ve isteğinin daha düşük olmasından çok, çeşitli nedenlerle bu taleplerini gerçekleştirmede erkeklerden daha zayıf olduklarını gösteriyor. Kadınların sendikalaşma eğiliminin düşük olması, daha çok işgücü piyasasında istihdam edildikleri işlerin niteliğine bağlanabilir. Yoğunluklu olarak sendikasız, kayıtdışı, özel hizmetler sektöründe, geçici ve kısa sürelerle çalıştırılan kadınların işe bağlılıkları ve işyerindeki konumları daha zayıftır. Bu nedenle sendikalaşmak istediklerinde hem daha fazla işveren direnciyle karşılaşılıyor, hem de örgütlülük için gerekli olan özgüven ve kararlılığı gösteremiyorlar.

İşçiler sendikalardan maddi veya manevi bir yarar sağlayacaklarını düşünürlerse sendikayı talep ederler. Geleneksel sendikal politikalar çalışma koşulları ve çıkarları farklı olan işçi gruplarının üyelik beklentilerini karşılamaktan biraz uzaktır. Geleneksel sendikal üyeliğinin faydaları kısmen işyerinde çalışılan süreye bağlıdır. Bu

nedenle, geçici, part-time ve güvencesiz işlerde kısa süreliğine istihdam edilen kadın işçiler, kıdem koşulu, iş güvencesi ve emeklilik yardımları gibi sendikaların klasik faaliyet alanlarına giren konuların dışında kalmaktadırlar. Bu durum kısa süreliğine çalıştırılan kadın işçilerin üyeliğinden sağlanacak fayda beklentilerini düşürüyor ve sendikalaşma talebini azaltıyor.

İşyeri ile genellikle zayıf bağları olan kadın işçiler, işyerindeki sorunlardan çok, ev ve aile ile ilgili sorumluluklarını ön plana çıkarıyorlar. Çalışan kadın geleneksel aile sorumluluklarını üzerine aldığından evde "ikinci işgünü" yaşıyor. Çocuk bakımı ve aile yükümlülüklerine daha az zaman ayırıp sendika yönetimi ve diğer aktivitelerde etkili olan kadınlar için ise "üçüncü iş günü" söz konusu oluyor. Aile sorumluluklarından kaynaklanan zaman darlığı ve aşırı yükler kadınların sendika üyeliğine, sendikal etkinliklere katılmakta isteksiz davranmalarına yol açıyor.

Yönetimlerde kadın yok

Kadınların erkeklere oranla sendikalaşmaya daha az ilgi göstermelerinin bir diğer nedeni olarak, kadınların erkeklere göre daha pasif, tartışma ve sürtüşmelere daha az yatkın olması gösteriliyor. Bu bağlamda kadınların, kendilerini grev gibi agresif aktivitelerle uğraşmalarını gerektirecek olan sendika üyeliği fikrini benimsemeyip, içinde buldukları çalışma koşullarını kabul etmeye daha yatkın oldukları düşünülüyor.

Kendilerine özgü davranış farklılıkları ve somut çalışma kriterlerinin yanı sıra sendikaların erkek egemen

bir yapıya sahip olmaları, kadınların üye olma ve üyeliğini muhafaza etme bakımından sendikalarla olan ilişkilerini olumsuz etkiliyor. Sendikal politikalar ve toplu iş sözleşmeleri kadın üyelerin sorunları göz önünde bulundurulurken hazırlanmıyor. Aslında örgütlenmelerde, toplu pazarlıklarda ve diğer sendikal faaliyetlerde kullanılan dil ve mekanların bile kadın işçilerden uzak olduğu ve erkek egemen bir kültürü temsil ettiği söylenebilir.

Kadınlar sendikal güç yapılarında temsil edilmeleri bakımından da geri plandadırlar. Diğer bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kadınların istihdamındaki artışa paralel olarak sendikalarda yeterince görev alamadıkları veya almadıkları görülüyor. Nitekim yapılan araştırmalar, kadın işçilerin daha çok işyeri sendika temsilcisi olarak görev yaptıkları, sendika üst yönetiminde veya şubelerinde kadın yönetici sayısının ise oldukça düşük olduğunu gösteriyor. Ne yazık ki, kadınların yoğun olduğu işkollarında da durum pek farklı değil.

Sendikalar, kadın istihdamındaki artışın bir gereği olarak sendikal hareketteki gerilemeyi tersine çevirmek ve harekete dinamizm kazandırmak için kadınları işin içine katmak zorundalar. Bunun için sendikaların geleneksel yapı ve politikalarını değiştirmeleri gerekiyor. En önemlisi de bu gün bazı sendika ve konfederasyonlarda kurulan, ancak etki, yetki ve kaynak bakımından oldukça zayıf olan kadın bürolarının etkin hale getirilmesi gerekiyor. Kadın işçilerin cinsiyet temelli sorunlarına duyarlı politikaların ve toplu sözleşmelerin geliştirilmesi fazlasıyla önem taşıyor. ♀

Sendikanın "s"sinden bile korkuyorlar

Kadioğlu Kozmetik Fabrikası'nda yaşananlardan bahsetmiştik... Geçtiğimiz günlerde, direnenlerden iki kadın arkadaşımız sendikadaydı. Bu kez direnme pratiklerinin yanı sıra kadın olarak yaşadıklarını da öğrenelim, dedik...

Necla Akgökçe

Kendinizi tanıtır mısınız, isminiz, soyadınız, kaç yıldan beri çalışıyordunuz?

İsmim **Gülbeyaz Önel** 2002 yılından beri Kadioğlu'nda çalışıyordum. 41 yaşındayım.

Daha önce çalıştınız mı?

Ev hanımıydım ama temizlik işlerine de gidiyordum. Sonra bu işe girdim... Kadioğlu benim ilk fabrika çalışmamdı. Boyahanede çok kötü koşullarda ve sağlıksız bir ortamda çalışıyordum. Rujun formülünde bulunan sedefleri, yutmak zorunda kalıyorduk.

Maske eldiven yok muydu?

Özel misafirlerimiz geldiği zaman maskeler, şapkalar, eldivenler ortaya çıkıyordu, onun dışındaki günlerde yoktu. Koşullarımız çok ağırdı farkındaydık ama sendikanın ne olduğunu bile bil-

miyorduk. Bir gün Deniz arkadaşımızla tanıştık, o bize sendikadan bahsetti. Sonra da örgütlenmeye başladık. Her şey çok iyi gidiyordu. Bir arkadaşımız, haber verilmemesi gerekenlerden birini örgütlemeye çalışınca, durum değişti. İpler koptu. Biz beş arkadaş 60 gün kapının önündeydik. Sonra 6 kişi olduk. İşten çıkarılanlar olarak 16 kişiydik. Ama diğer arkadaşların eşleri izin vermediği için onlar gelemiyorlardı.

Evlisiniz, çocuklarınız var, çalışmaya başladığınızda ve grev gözcülüğü sırasında onları kimlere bırakıyordunuz?

Çalışmaya başladığımda büyük kızım ilkökul dörde gidiyordu. Diğer kızım ise birinci sınıfa başlamıştı. Küçüğü büyük kıza emanet ediyordum. Yemeği geceden yapıyordum. Eşim de öğlen eve yemeğe geldiğinde onlara göz-

kulak oluyordu. Ablamız küçük yaştan itibaren kardeşine bakabiliyordu. Şimdi büyük kızım 18 yaşında küçüğü de 13 yaşında.

İhtiyacınız olduğu için mi çalışıyorsunuz?

Hayat şartları artık çok zorluyor bir kişinin çalışmasıyla olmuyor. Hem maddi nedenlerden dolayı çalışıyorum, hem de bir kadının kocasının eline bakmaması gerektiğini düşünüyorum. Ekonomik özgürlük benim için önemli.

Çalışma size ne tür avantajlar sağlıyor?

Sosyal hayatınız oluyor, kendi ayaklarınızın üstünde duruyorsunuz, zamanınız kısıtlı olduğu için daha düzenli oluyorsunuz, ayrıca karı-koca birbirinizi sık görmediğiniz için özlüyorsunuz, aile hayatınız da daha sağlıklı oluyor. Ailemden çok işyerindeki arkadaşlarla görüşüyorum. Aynı işi yapmak, aynı olayları paylaşmak dostlukları da sağlam kılıyor.

Ev işlerini kim yapıyor, eşiniz yardım ediyor mu?

Ben yapıyorum büyük kızım da destek oluyor sağ olsun. Eşimin o konuda pek desteği yok. Masa kurarken bazen salata yapar. Ama çok dağınıktır. Biz anne kız onun ardından toplarız hep.

Tepki duyuyor musunuz?

Zaman zaman özellikle çok yorgun olduğum zaman. Biz o kadar fedakârlık yapıyorsak onun da yardımcı olması gerekir. Parlayınca yapıyor, ama iki gün sonra unutuyor. Biraz alıştırmaya bağlı. Baştan nasıl alıştırsanız öyle gidiyor. Ama eşim genel anlamda iyi biri ailemi seviyorum.

Size gelelim, çalışmaya ne zaman başladınız, neden çalışıyorsunuz?

Fatma Temur: 26 yaşındayım. Daha önce bir pastanede tezgahçılık yapıyordum. Ama sigorta yapmadıkları için çıktım. Sonra bir gazetede, kozmetik fabrikasına vasıfsız eleman araniyor, diye ilan gördüm. Gittim görüşmeye. Kadioğlu'na böyle girdim. Sigortanı yapacağız, kadrolu olacaksın, dediler. Bir sene bekledim, ne sigorta ne kadro, gittim ustabaşına söyledim. O directti, ben directtim, sonunda kadroya aldılar. Soğuk ve sağlıksız ortamda çalışıyorduk, aseton, alkol kokusu çıkmayı düşündüm ama sonra bir yılını düşündüm vazgeçtim.

Gülbeyaz: O dönem çalışma şartlarımız çok kötüydü. Sendikanın "s"sini duymak onlara yetti. Cumartesi mesaisi kaldırıldı, yemekhane düzeltildi, klimalar takıldı dolaplar geldi, pek çok şeyi değiştirdiler.

İşyeriniz kadın ağırlıklı değil mi?

Evet kadın ağırlıklı bir iş yeri idi ama normalde erkeklerin yaptığı işleri de biz yapıyorduk.

Gülbeyaz: Aylıklarımız gecikiyordu, çok kötü davranıyorlardı, zaten canımız burnumuzdaydı.

Fatma: Kışın da üç dört kere grev yapmıştık, paramızı vermiyorlardı. Sendika meselesini en son bana söylediler. Sendikanın "s"sini bile bilmiyordum ama hiç tereddüt etmeden imza attım.

Yeni bir işe girmişsiniz?

Fatma: Ailem geleceğim için sigortalı olarak çalışmamı istiyor. Çünkü babam hep sigortasız çalışmış. Ama bir yandan da evin tek kızım, yoruluyor diye üzülüyorlar. Temelde çalışmama karşı değiller.

Çalışma para dışında ne kazandırıyor size?

Ekonomik özgürlüğümü kazanmamı, ileride ailem olmadığı zaman kendi ayaklarım üzerinde durabilmek cesaretini kazandırıyor. Şu sıralarda kuaförlük kursuna yazılmayı düşünüyorum. Haftanın dört günü kursa gideceğim. Kesinlikle bir mesleğim olsun istiyorum. Şu anda evli değilim ve evliliğe de sıcak bakmıyorum.

Neden?

Bu zamanda doğru insanı bulmak çok zor. Evlensem de hiçbir şeyin garantisi yok. Evlenirsin ayrılırsın, eşin hastalanır. Evin ekonomik yükü senin üzerinde kalabilir. Hiçbir şeyin garantisi yok.

Beş erkek kardeşiniz var. Tek kız sizsiniz, evde ev işleri konusunda yardımcı oluyorlar mı...

Annem yapıyor genellikle ben akşam eve gittiğimde bulaşıkları yıkıyorum. Hepsini evli bir tek kardeşim var, 14 yaşında. Biraz şımarık bir şey yapmıyor. Evlenirsem eğer eşimle işleri paylaşmayı düşünüyorum, ipleri vermeyeceğim eline.

Gülbeyaz: Vallahi olmuyor. Ben de evlenirken 'ben yemek yaparsam, bulaşığı o yıkayacak' diye düşünüyordum. Başlangıçta yapıyorlar ama arkasından toplamak zorunda kalıyorsunuz. Sonra işler size kalıyor.

Genç bir arkadaşınızınız. Çalışmaktan, kadın olarak yaşamaktan memnun musunuz?

Fatma: Çalışmaktan memnunum, ama kadın olarak yaşamak zor. İşten çıkarıldıktan sonra birkaç iş görüşmesine gittim. Sözle rahatsız ettiler. İş görüşmesine giderken yanında koruma götürmek lazım. Ayrıca çalıştığın yerde de bir erkekle konuşsan hemen dedikodu oluyor. Mesela erkekler gece onikide sokağa çıkabiliyorlar, kadın gece onikiden sonra bir yere gidemiyor. Sözlü ya

da fiili tacize uğruyor. Biz de gece saat ondan sonra niye gezinmeyelim?

Gülbeyaz: Çalışan kadına kötü gözle bakıyorlar, ama biz ekmeğimizin peşindeyiz. Biraz bakımlı olursanız kötü değerlendiriliyor, güzel giyiniyorsun, makyaj yapıyorsun, 'kime kendini beğendirmek istiyorsun' diyorlar. Oysa insan kendi kendisine saygıdan dolayı da makyaj yapar.

Bence bütün kadınlar çalışmalı. Ama daha iyi koşullarda çalışmalı. Biz o nedenle sendikaya üye olduk.

Fatma: Biz kadınlar her yerde baskı altında olduğumuz için bıçak kemiğe dayanmadan ses çıkarmıyoruz... Fabrikada da öyle yaptık. Ben ve Gülbeyaz abla orada en iyi çalışanlardan biriydik. İşten çıkarılanların hepsi iyi çalışan elemanlardı. Orada yalalaklık yapanlar, çalışır gözükep de çalışmayanlar kaldı biz çıkarıldık. Çalışmayı çok seviyorum.

Gülbeyaz: Biz kadınlar çalışmayı seviyoruz. Çünkü aile içinde de durmuyoruz ki çalışanlar hep biziz.

Fatma: Evet gerçekten de öyle erkekler çoğu zaman, ev işlerinin nesi var bütün gün evde oturuyorsunuz, diyorlar. Ama yemek yapmak, çocuğa bakmak, çamaşır yıkamak, ütü yapmak bunların hepsi çok zor işler. Çalıştığın yerde yalnızca işle meşgul oluyorsunuz. Evde ise birçok işi yapıyorsun, mesai saatin yok. ♀

Hazırlayan:
Doç.Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fak.

Kadın hareketinde bir öncü: Sylvia Pankhurst

Geçen sayımızda 1910'lerde İngiltere'de kadınların oy hakkı mücadelesini konu etmiş, Pankhurst ailesinden bahsetmiştik. Bu sayımızda ise, bu ailenin bir başka bireyi olan Sylvia Pankhurst'u tanıtacağız.

Sylvia, gerek özel yaşamıyla, gerekse kamusal faaliyetleriyle hayli renkli, muhalif, mücadeleci, bedelleri ne olursa olsun, tavır almayı bilen etkin bir kişilik. Öncelikle İngiltere'de kadınların oy haklarını elde etmeleri için mücadele etti. Birçok kadın, işçi ve uluslararası dayanışma örgütünün kurucusu ve eylemcisi

oldu. Dört gazete kurduğu gibi, bunların editörlüğünü yaptı, 22 kitap, çeşitli broşürler ve çok sayıda makale yayımladı. Sylvia, 1882 yılında Manchester'de doğdu, 1960 yılında, 78 yaşındayken, bağımsızlığa kavuşması için uzun yıllar mücadele verdiği ve son dört yılını geçirdiği Etiyopya'da öldü.

Kadınlara oy hakkı

Sylvia, Pankhurst ailesindeki diğer üyeler gibi birliğin İngiltere çapındaki örgütlenme çalışmalarında aktif olarak rol aldı. 500 bine yakın kadının oy hakkını elde etmek için 21 Temmuz 1908'de Londra'da Hyde Park'ta yapılan gösterinin düzenlenmesine yardım etti. Bu uğurda açlık grevlerine katıldı, annesi ve arkadaşları gibi hapisanede zorla beslenme işkencesine maruz kaldı. Kadınların İngiltere'deki oy hakkı mücadelesinin tarihini *The Suffragette: The History of the Women's Militant Suffragette Movement* (Sufrajete: Kadınların Militan Oy Hakkı Hareketi) adlı kitabına konu ederek, bu mücadelenin günümüze taşınmasına da yardımcı oldu.

İşçi kadınlarla birlikteydi

Sylvia, işçi kadınların yoğun olduğu Doğu Londra'da, kadınların oy hakkı için birliğin bir federasyonunu kurdu. Annesi, ablasından farklı olarak cinsiyet ve sınıf arasındaki ittifakı temel alarak, işçi kadınların sorunlarını, sendikalarındaki erkek baskısını eleştirdi. Feminizm ile sosyalizmi birleştirmeye çalıştı. Kadınlara ödenen ücretin, düşük ücretli

emek ticaretinin dehşetini ortaya koyan bir kampanya başlattı. Savaşa karşı net bir tavır aldı. Görüş ayrılıkları Sylvia'nın birlikten 1914'te ihracını getirdi. *Woman's Dreadnought* (Kadın Zırhlısı) adlı bağımsız bir yayın çıkardı. 1916'da, örgütün adı Workers's Suffrage Fedaration (İşçilerin Oy Hakkı Federasyonu) olarak değiştirildi. 10 binin üzerinde baskı yapan gazetenin ismi 1917'de *Worker's Dreadnought'a* dönüştürüldü. Gazetede, günün önde gelen sosyalistleri tarafından kaleme alınan teorik yazılara yer verildiği gibi, başta İngiltere olmak üzere, dünyanın çeşitli ülkelerindeki işçi hareketi hakkında da okurlar bilgilendiriliyordu. Sadece devrimci ruhu vermekle kalmıyor, savaşın hüküm sürdüğü dünyada tepki çekip, çeşitli sindirme çabalarına uğrasa da, savaş karşıtı tutumuyla da dikkat çekiyordu.

Britanya solunu eleştiriyor

Birinci Paylaşım Savaşı patlak verdiğinde, sosyal demokrat hareket ya da annesinin başını çektiği kadınların oy hakkı hareketi grubu savaşı desteklerken, o karşı tutum alarak, anti-militarist olmayı cesaretle

savundu. Daha sonraki yıllarda Avrupa'da yükselen faşizme, anti-ırkçı ve anti faşist tutumuyla karşı durdu. 1933 yılında *Savaşa ve Faşizme Karşı Uluslararası Kadın Komitesi*'ni kurdu. Faşizmi şöyle tanımlıyordu: "Kapitalist hükümetin yerini alacak yeni ve daha ileri bir toplumsal örgütlenmeyi, şiddet yoluyla önlemeye yönelik aşırı devletçi bir örgütlenmedir. Faşizm tam anlamıyla askeri bir şekillenmedir. O, kısa sürede bütün sivil hükümetleri alaşağı eder ve bütün demokratik oluşumları ezer. O, kapitalizmin kendisini tehlikede hissetmesinin ve varlığı için tehdit yaratanlardan öç almasının zorunlu bir tezahürüdür."

Faşist saldırının Etiyopya ile başladığı tespitini yaptıktan sonra Britanya solunu bir Afrika ülkesi olmasından dolayı Etiyopya davasına kayıtsız kalmakla suçladı. Ona göre İngiltere solu, İspanya'da anti-faşist mücadeleyi desteklerken, Etiyopya için aynı duyarlılığı göstermemişti. Sylvia yaşamının 25 yılını

Etiyopya davasına adadı. Davanın savunuculuğunu yaptığı gazeteyi (*New Times and Ethiopia News*) 40 bine varabilen baskıyla 20 yıl boyunca çıkardı.

O, kapitalist sistemin bütününü alaşağı edilmesi gerektiğini düşünüyordu, Rus Devrimi'ne ve Üçüncü Enternasyonal'e destek verdi, Büyük Britanya Komünist Partisi'ne girdi. Ancak, Rusya'da devrim sonrası uygulanan ekonomi politikalarla Rusya'da kapitaliz-

min yeniden inşa edilmeye başlandığını, ülkenin sağa kaydığını düşünüyordu. Parti ile aralarında çıkan taktik/stratejik ayrılıklar onun ihracını getirdi.

Anneleri gözetin

Sylvia, eylemci bir kadın olarak günlük yaşam pratiklerinin politik bir duruş içerdiğinin farkındaydı. Kişisel olanla politik olan arasında bağı kurdu, politikayı hayata geçirerek feminizmini bizzat yaşadı. Oğlunu 1927'de 45

yaşında iken doğurdu. Hamilelik ve doğum deneyimi, 1930'da *Save the Mothers* (Anneleri Gözetin) adlı kitabı yazmasına yol açtı. İngiltere ve Galler'de çok sayıda annenin ve bebeğin ölümlerini önlemek için alınacak önlemler hakkında kitap yayınladı. Ulusal annelik hizmeti, çalışmayan annelere yardım, ev içi yardımcılığı, anneler ve çocuklar için doğum öncesi ve sonrası klinik, çalışan annelere doğum yardımının uzatılması, çocuk yardımı ve zorunlu eğitimin 16 yaşına çıkarılması gibi önlemleri savundu. Böylelikle kamusal politikanın belirlenmesine çalıştı. Ev işlerinin sosyalleşmesiyle kadınların ev işlerinden kurtulabileceğine inanıyordu. Kadının eve ait tüm işlerden sorumlu tutulmasının onu politikadan, hatta yaşamdan uzak tutmak anlamına geldiği saptamasını yaptı. Kişiliği sembolize ettiği için kadınların kendi isimlerini (soyadlarını) değiştirmemeleri gerektiğini savunuyordu. ♀

Örgütlü işçi hareketiyle bağ kurdu

Sylvia Pankhurst hakkında geçtiğimiz günlerde *Versus Yayınları*'ndan bir biyografi kitabı yayımlandı. Yazar Mary Davis, özel/tüzel çeşitli arşiv kaynaklarını kullanarak, gazete taramaları ve yüz yüze görüşmeler yaparak hazırlamış kitabı. İşte kitaptan bir alıntı:

"Sylvia, sosyalist hareketin ilk aşamalarında ve anti-ırkçı ve anti-faşist harekette bazen Donkişatvari de olsa, önemli bir rol oynamıştır, erkekler dünyasında sol siyaset yaparak var olmuştur. Sosyalist tabanla bağ kuran, örgütlü işçi hareketiyle bağ kuran tek feminist değildir. Rus Devrimine ve Üçüncü Enternasyonale büyük destek vermiş ve bu yayınlarda yaptığı katkı biricik olmakla birlikte, -Britanya'daki- Komünist Parti'nin kuruluşuna katılan tek kadındır. Uzun bir dönem boyunca

ca -on yıl- sosyalizmi ifade etmenin ötesinde, feminizm ve anti-ırkçılığı seslendirmede, bir haftalık gazetenin editörlüğünü yapan ve yöneten ilk kadındır ve bir siyahi ilk işe alan da

odur. Faşizm tehlikesini ilk ortaya koyan ve Mussolini'nin popülizminin gerçek doğasını teşhir eden ilklerden biri olmakla birlikte, kesinlikle Britanya'daki tek anti-faşist değildir. Ancak, faşizmle ırkçılık arasındaki bağlantıyı ortaya koyan, beyaz soldaki çok az sayıdaki insandan biridir ve bu ülkede, en azından 1920'lerden itibaren, ırkçılığa ve emperyalizme karşı tavrını ortaya koymuş, beyaz politikacılar arasında gerçekten tek kişidir."

En zor olanı çocuk bakmak

Bu sayımızda, Anadoluhisarı'nda üyelerimizden Şengül Kayacı ve eşi Nuri Bey'lere konuk olduk. Beril'le Berke evin çocukları. Ailede geleneksel işbölümü kırılmış. Nuri Bey çocuklarla ilgileniyor, Şengül Hanım çalışıyor. Gelecekte umutlu ve mutlular.

Necla Akgökçe

Üyelerimizin evlerine gidip onları eş ve çocuklarıyla birlikte sayfalarımıza davet ettiğimiz oluyor. Bu sayımızda tipik bir aileyi ziyaret ettik. Bu ailede geleneksel işbölümü biraz kırılmış. Bize sorarsanız iyi de olmuş.

Anadoluhisarı'nda güzel bir sitede oturuyorlar. Şehrin dertlerinden uzakta, yalıtılmış, sakin.

Bu kez Petrol-İş üyesi olan bir kadındır. Adı: **Şengül Kayacı**. 35 yaşında ve 20 yıldır Novartis İlaç Fabrikası'nda üretimde çalışıyor. 15 yaşında küçük bir kızken başlamış çalışmaya, üretimde çalışanlar arasında tek kadın. Kadın arkadaşları varmış, ama fabrika Kurtköy'e taşınınca bir kısmı istifa etmiş, bir kısmı da emekliye ayrılmış. Peki rahatsız olmamış mı Şengül Hanım, hayır erkek arkadaşlarından çok memnun, ona bir kardeş, bir abla gibi davranıyorlar ve ihtiyacı olduğunda hemen yardımına koşuyorlar. Önümüzdeki dönem kadın eleman almayı düşünüyor fabrika.

Şengül Kayacı bir İstanbul çocuğu, Boğaz'ın öte yakasında, Emirgan'da doğmuş. Ortaokuldan sonra okula gitmemiş, "Derslerim çok iyiydi, okumak istiyordum. O günkü kafamla hemşire olmak istiyordum. Şimdi çok tercih edeceğim bir meslek değil, ama o zamanlar öyle düşünüyordum. Şartlar elvermedi." diyor.

Ama azimli, evlendikten sonra Açık Lise'de okuyarak lise diploması almış. O ara kızına hamile kaldığı için açık öğretim sınavlarına girememiş. Yoksa yüksek okulu da okumak istiyormuş.

Şengül Hanım'ın iki çocuğu var, büyüğü Beril, küçük de hiperaktif bir beyefendi, adı Berke. Çocuklara kim bakıyor diye soruyor.

Aldığım cevap: "Beril hep yuvalarda büyüdü. Berke doğduktan sonra bakıcı tuttuk. En son bakıcımızla önemli bir problem yaşadık. Çocuğun kolu-

nu çıkardı. Şimdi çocuklara babamız bakıyor."

Bu ilginç bir durum, mikrofonu Nuri Kayacı'ya uzatıyoruz: "Aldığımı bakıcıya veriyordum. Şimdi çocuğu ben götürüyorum okula, servis ücretinden de kurtuluyorum, strese de girmiyorum, çocukların başına ne gelecek korkum yok."

Nuri Bey, Şengül Hanım'ın çocukluk arkadaşı, aynı mahallede büyümüşler. Makinelere ve bilgisayara çok meraklı. Renault'da, Kent Bank'ta, Oyak Bank'ta çalışmış. Esasında boş durmuyor. Şu anda da su arıtma sistemleri takıyor evlere.

Nuri Bey epey iş değiştirmiş. Şengül Hanım bunun nedenini şöyle açıklıyor: "Eşim Oyak Bank'ta çalışırken kızımız araba ile birlikte kaçırıldı. Eşimin işten kopması o zamana denk gelir. Sorumsuzlukla suçlandı, hayatında ilk kez anahtarı arabanın üzerinde bırakmıştı

oysa. Arkasını döndü ve araba çalındı. Çocuk dört yaşındaydı." Bu kaçırılma olayı, çocukları için her fedakârlığa katlanan çift açısından büyük bir travma olmuş. Sevgi ile birbirlerine destek olarak olayın kötü tesirlerini atmışlar üzerlerinden.

Aynı mahallenin çocukları

Niye Nuri Bey çıkmış işten. Şengül Hanım'ın çalışma şartları daha iyiymiş, ayrıca eşinin ve çocuklarının yararlanabildiği özel sigortası da var.

Evlilik hikâyelerini soruyorum. Nuri Bey Şengül Hanım'dan 6 yaş büyük. Askere gidene kadar hiç düşünmemiş evlenmeyi. Askerden döndüğünde Şengül Hanım, 17 yaşında bir genç kız artık, serpilmiş, güzelleşmiş. Nuri Bey onu görür görmez çarpılmış. Uzun bir kovalamaca sürecinden sonra sözlendi, Şengül Hanım 19 yaşındayken de evlenmişler. 26 yaşındayken Beril'i,

31'inde de Berke'yi dünyaya getirmiş, 16 yıldır evliler, çok iyi anlaşılıyorlar ve çok mutlular.

Nuri Bey bunu aynı mahallede yetiştirmeye, ailelerin birbirini tanımalarına, huyunu suyunu bilmediği bir insanla değil, tanıdığı, güvendiği, aynı kültürü paylaştığı bir insanla evlenmiş olmasına bağlıyor. Şengül Hanım da onun düşüncelerine katılıyor.

Ona "Eşinizden memnun musunuz?" diye sorduğumda, "Evet, ev işlerinde çok yardımcıdır. Temizlik yapar, ütü yapar, çamaşır yıkar, çok titizdir. Başından savmaz, düzgün iş yapar. Bir tek yemek pişiremez. Kendi ütüsünü de kendi yapar, bana bırakmaz. Örnek eştir; arkadaşlarım kopyalayalım diyorlar."

Burada Nuri Bey konuşmaya giriyor. Çocuklarla evde kalmaya başladıktan sonra basit yemekleri öğrenmiş, 40 yaşından sonra makarna pişirmeye başlamış. Hazır çorba ve fırında tavuk da yapıyor.

Çocuklara bakıyor, bütün gün evde temizlik yapıp çamaşır yıkıyor... "Peki ev kadınlığı zor mu?" diye sorduğumuzda şöyle cevap veriyor Nuri Bey: "Ev kadınlığı zor. Kolay diyen nankörlük etmiş olur. Çocuk bakımı ise en zor olanı." Evde bir günün nasıl geçiyor? Sabah kalkıyor Beril'in kahvaltısını veriyor, onu hazırlayıp okula götürüyor. Berke o arada uyumaktadır. Nuri Bey, bilgisayarda gezinir biraz. Yeni programlara pek meraklı, uygun bir şey bulduğunda arkadaşlarına da yolluyor hemen. Paylaşmayı seviyor. Sonra Berke kalkıyormuş. Berke bir ateş parçası, koltukların üzerinden yürüyor. Onunla uğraşmak çok yoruyormuş Nuri Beyi.

Bunları anlatırken arkamda bir yere bakıyor. "Dağınıklığı hiç sevmem, bakın arkamızdaki yastığın yeri orası değil. Ben bu durumdan çok rahatsız oluyorum, bana stres yapıyor." diyor.

Şengül Hanım sendikalı olmaya nasıl bakıyor? Sendikalı olmanın, örgütlü ve birlikte hareket etmenin herkesin yararına olduğunu düşünüyor. "İşe girdiğimden beri, yani 20 senedir, Petrol-İş üyesiyim. Sendikal faaliyetlere de elimden geldiğince katılmaya çalışıyorum. İstanbul dışına bile gittim. Eşim de bu konuda bana destek veriyor. Zaten yapmak istediğim hiçbir konuda bana karşı çıkmaz."

Değişik çalışma biçimleri son

zamanlarda onların fabrikasında da artmış.

Ambalajlamaya geçici işçiler geliyormuş. Onun deyimine göre "Hızır acil" gibi birkaç gün ambalajlama yapıp gidiyorlarmış.

Kız çocuğu özellikle okumalı

Çocukların geleceği Şengül Hanım'ın en fazla düşündüğü konu. Oğlunun da okuması önemli ama Beril mutlaka okumalı. Çünkü, bir kadının kendi parasını kazanması, kendi ayakları üzerinde durması gerekir. Beril de çok başarılı, onları mahcup etmiyor. Yalnız okumak değil, ruh ve beden sağlıkları için çocukların hem spor yapmasını hem de bir müzik aleti çalmasını istiyor. Beril bu sene yüzmeye, keman kursuna ve tenise gidiyor.

Küçük Berke ise doktor olmak istiyor. "Adım Doktor Berke Kayacı olacak." diyor.

Sinemayla araları pek iyi değil, ama Şengül Hanım da, Nuri Bey de tiyatroyu ve tiyatro ortamını çok seviyorlar. Birlikte gidiyorlar hep. Şengül Hanım Ahmet Altan'nın kitaplarını çok seviyor.

Beril'e uzatıyorum teybi, "Annenden babandan memnun musun, kardeşinle aran nasıl?" diye soruyorum: "Kasım'da 10 yaşına gireceğim. 4. sınıftayım. Annem ve babamdan çok memnunum. Kardeşimle genellikle anlaşamıyoruz, beni kızdırıyor. Saçımı, çekiyor; şakayla vuruyor ama benim canımı acıtıyor. Dövüyor. Ben de sinir-

leniyorum. Ama annem babam bir yere gittiğinde onunla ilgileniyorum." Büyüyünce ya veteriner, ya da da ressam olacaktım, kafası biraz karışık.

Berke'ye "Ablanı seviyor musun?" diye sorduğumda sert yanıt alıyorum. "Hayır!". Annesini, mantar çorbasını ve patates kızartmasını seviyormuş.

Beril'in de sevmedikleri var: Okuldaki erkek çocukları. Peki ne yapıyorlar: "Kızlarla alay edip dalga geçiyorlar. Çok gıcıklar."

Beril anne babasından memnun, çünkü bazı aileler çocukları düştüğü zaman onlara bağıyor. Çocuğun zaten canı acıyor, bir de onlar bağıyorlar. Ama onun anne babası asla öyle şeyler yapmazlar. Beril'in acısını gidermeye çalışırlar.

Biz çocuklarla konuşurken, Şengül Hanım mutfağa yöneliyor, çay koyalım, diye. Nuri Bey, ben çoktan koydum kaynamıştır bile diyor. Ve gerçekten de takdimimizi kazanıyor. Çaylarımızı Şengül Hanım'ın leziz ıslak kekleri eşliğinde içiyoruz.

Gitme vakti geldi, birbirini çocuklarını gerçekten seven Kayacı ailesini geride bırakıp, dönüş yolunu tutuyorum. Çocukların doktor ve veteriner olacağından eminim Beril, keman da çalacak, belki yüzmeye şampiyonu bile olur. Çünkü onun üzerine titreyen ilgili bir anneye ve kadın-erkek işi ayrımı yapmayan, paylaşımcı, demokrat bir babaya sahip. Bir çocuk başka ne ister ki? ♀

Grev Hakkı

Grev sendikamız açısından uzlaşma yollarını denemeksizin hemen girişilen bir eylem biçimi değil. Fakat Novamed'de çalışan arkadaşlarımız gibi bazen greve çıkmak zorunlu hale gelebiliyor. Serap Hanım bu önemli konuya değiniyor.

AV. SERAP ÖZDEMİR

Petrol-İş Sendikası
Hukuk Müşaviri

Toplu sözleşme görüşmeleri sırasında taraflar arasında uyuşmazlık çıkması halinde yasa hükümlerine uygun olarak, işçilerin topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla yaptıkları eyleme grev denir. Grev, işçilerin ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını korumak veya düzeltmek amacıyla taşınmalıdır.

Grev kararına karşı, işverence işyerinde faaliyetin tamamıyla durmasına sebep olacak tarzda işçilerin topluca işten uzaklaştırılmasına da lokavt denir.

Yasal grev için aranan koşullar gerçekleşmeden yapılan greve yasa dışı grev, yine yasal koşullar oluşmadan yapılan lokavta yasa dışı lokavt denir. Yasaya aykırı yapılan grev ve lokavtın, hukuki ve cezai yaptırımları vardır.

Grev ve lokavtın başlaması

İşyerinde grev nedeniyle işi bırakan ya da lokavt nedeniyle işten uzaklaştırılan işçiler işyerinden ayrılmak zorun-

dadırlar. Grev ve lokavtın başlamasıyla sendikali olsun veya olmasın tüm işçiler işyerinden ayrılma zorunluluğunun kapsamına girmektedir.

Ancak hiçbir surette üretim veya satışa yönelik olmamak üzere niteliği bakımından sürekli olmasında teknik zorunluluk bulunan işlerde faaliyetin devamlılığını; işyeri güvenliğinin, makine ve demirbaş eşyasının, gereçlerinin, hammadde, yarı mamul ve mamul maddelerin bozulmamasını; hayvan ve bitkilerin korunmasını sağlayacak sayıda işçi, kanuni grev ve lokavt sırasında çalışmak, işveren de bu işçileri çalıştırmak zorundadır.

Grev ve lokavt dışı kalacak işçilerin sayısı, işveren tarafından toplu görüşmenin başlamasından itibaren altı işgünü içinde işyerinde ilan edilir. Grev ve lokavta katılmayacak işçiler yasal süre içinde tespit edilmemiş ise taraflar bu tesbitin yapılmasını Çalışma Bakanlığı Bölge Müdürlüğü'nden talep ederler.

Grev ve lokavt uygulaması başlanmadan önce işyerinde çalışmaya devam

edecek işçiler Bölge Müdürlüğüne ismen tespit edilerek taraflara bildirilir.

Greve Katılma

Greve sendika üyesi olmayanlar da katılabilecekleri gibi, sendika üyesi olanlar da greve katılmayıp işyerinde çalışmalarını sürdürebilirler. Ancak greve katılmayan veya greve katılıp daha sonra grev yapmaktan vazgeçen işçileri işveren çalıştırıp çalıştırmamakta serbesttir. 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Yasa kapsamındaki özel güvenlik personeli, greve katılmayacağı gibi lokavt nedeniyle işten uzaklaştırılmayacaktır.

Greve katılmayan işçinin sonradan greve katılması

Grevin başladığı tarihte greve katılmayan işçinin, daha sonra greve katılması mümkün değildir. Böyle bir durumda işveren, İş Kanununun 25/II. maddesine göre devamsızlık nedeniyle işçinin iş sözleşmesini feshedebilir.

Grev kırıncıları toplu sözleşmeden yararlanamaz.

Greve katılmayan ya da katılmaktan vazgeçen sendika üyeleri, grev sonunda bağtlanacak toplu iş sözleşmesinden, yararlanamayacaklardır. Ayrıca, grev kırıncısı sendika üyeleri hakkında sendika anatüzüğüne göre disiplin hükümleri işletilebilir.

Grev başladığında yıllık ücretli izni kullanan veya raporlu olan işçilerin greve katılmaları

Yıllık ücretli izin hakkını kullanan işçilerin dilekçe ile işyerlerine başvurup greve katıldıklarını beyan etmeleri gerekir. Grev başladığında greve katılmayan işçilerin sonradan greve katılmayacaklarına göre yıllık izin hakkını kul-

lanmakta olan işçiler, izinlerinin grevin başladığı tarih itibarıyla kesilmesini ve grev sona erdikten sonra bu haklarını kullanmaya devam edeceklerini belirtmeleri gerekmektedir.

Yine grev sırasında raporlu olan işçiler rapor bitiminde durumu işverene bildirmek suretiyle greve katılırlar. Yıllık izin ve hastalık nedeniyle işyerinde bulunmayanlar greve katılmayan işçi gibi değerlendirilemeyeceğinden, bu işçiler toplu iş sözleşmesinden yararlanırlar.

Greve katılmayan işçilerin çalışmaları

Greve katılmayan veya katılmaktan vazgeçen işçilerin işyerinde çalışmaları engellenemez. İşveren, grev veya lokavt süresi içinde, iş akitlerinden doğan hak ve borçları askıda kalmış olan işçilerin yerine, hiçbir surette daimi veya geçici olarak başka işçi alamaz veya başkalarını çalıştıramaz.

Diğer yandan, greve katılmayan ya da katılmaktan vazgeçen işçileri de işveren, ancak kendi işlerinde çalıştırabilecektir. Bunlara greve katılan işçilerin işlerini yaptırılmaz. İşverenin bu yasağa aykırı hareketi, grev gözcülerinin ya da taraf sendikanın başvurusu halinde ilgili Bölge Müdürlüğünce denetlenir. İşverenin bu yasağa aykırı davranması, 2822 sayılı Yasada para cezası yaptırımına bağlanmıştır.

Grevin hizmet akitlerine etkisi

Greve katılan işçilerin iş sözleşmesi, grev kararının alınmasına katılma, teşvik etme, greve katılma veya katılmaya teşvik etme nedeniyle işveren tarafından feshedilemez. Yasal bir greve katılanlar ile işyerinde çalışmak isteyip işveren tarafından çalıştırılmayan işçilerin iş sözleşmesinden doğan hak ve borçları, grevin sona ermesine kadar askıda kalır.

Grev ve lokavt süresince işçi çalışmak edimini yerine getirmek zorunda olmadığından, işveren de bu süre içinde ücret ödeme borcundan kurtulmaktadır. Bu dönemde işverence ücret ve sosyal yardımlar ödenemez. Çalışmaya bağlı olarak verilen ikramiye veya primler, işçinin grev veya lokavt nedeniyle çalışmadığı süreye göre orantılı olarak ödenir. Diğer yandan toplu iş sözleşmesinde yer alan sosyal yardımlar grev ve lokavt süresine rastlıyorsa, bu sosyal yardımların da talep edilmesi mümkün değildir. Örneğin, bayram ödentisinin yapılacağı tarihten önce grev başlamış ve bu tarihte

de devam ediyorsa bu yardım ödenmeyecektir. İşveren grevin başladığı tarihe kadar işlemiş olan işçi ücretlerini mutad ödeme gününde ödemekle yükümlüdür.

Grev süresi içinde işveren grevdeki işçilerin iş akdini feshedemez. Ancak geçerli bir neden varsa işveren bildirimli fesih yoluna gidebilecektir. Bu durumda bildirim öneli, iş sözleşmesinin askıda olduğu grev veya lokavt süresince işlemeyecektir. İşveren grev veya lokavttan önce bildirim öneli vermişse, bu önel grev veya lokavt süresi içinde kesilecek, grev ve lokavtın sona ermesiyle yeniden işlemeye başlayacaktır. Grev veya lokavt devam ederken bildirimde bulunulmuşsa, bildirim bu dönem içinde işlemeyecektir. Bildirim öneli yine grev veya lokavtın bitiminden itibaren işlemeye başlayacaktır.

Greve katılan işçinin sosyal sigorta primleri

Grev veya lokavt süresince işçiye herhangi bir ücret ödemesi yapılmadığından bu dönem içinde işverence sigortaya herhangi bir prim ödemesi de yapılmayacaktır. Ancak işçi primi ödenmeyen süreler için grev bitimini müteakip bu süreyi, SSK'na borçlanmak suretiyle sigortalılık süresini kesintisiz devam ettirebilir.

Greve katılan işçinin sosyal sigorta hakları

Yasada, grev ve lokavt süresince işçilerin Sosyal Sigortalar Kanununun ilgili hükümlerinden yararlanmaya devam edecekleri hükmü yer aldığından grevdeki işçinin hastalanması durumunda hastalık sigortasından yararlanabilecektir.

Grev ve lokavtın yıllık ücretli izin ve kıdem tazminatına etkisi

Yıllık ücretli izin hakkının doğumu açısından bir yıl çalışmış olmak koşulunun gerçekleşmesinde, grev süresi çalışılmış gibi sayılan süreler arasında

yer almadığından hesaba katılmayacaktır. Buna göre işçinin yıllık ücretli izin hakkı, grev ve lokavt süresi kadar gecikecektir. Örneğin grevin 2 ay sürmesi, işçilerin yıllık izne hak kazanmasını 2 ay erteleyecektir.

Grev ve lokavt süresi, kıdem süresinden sayılmadığı için kıdem tazminatının hesabında da dikkate alınmayacaktır.

Greve katılan işçinin bir başka işte çalışması

Grev ve lokavt dolayısıyla iş sözleşmesinden doğan hak ve borçları askıda kalan greve katılan işçiler bir başka işte çalışamayacaklardır. Aksi halde, işçinin iş akdi, işverence tazminatsız feshedilebilir.

Grev gözcüleri

Grev ilan eden sendika tarafından, grev gözcüleri görevlendirilir. Grev gözcülerinin görevleri, sendika üyelerinin grev kararına uyup uymadıklarını denetlemektir. Grev gözcülüğü yapacak olanlar, görev yerleri ve zamanları bunların göreve başlamalarından önce, mülki idare amirliğine bir çizelge halinde bildirilir. Sendika, işyerinin giriş ve çıkışlarına en çok dörder grev gözcüsü koymaya yetkilidir. Grev gözcülerinin sendika üyesi olmaları zorunludur. Görevlerini yaparken cebir, şiddet kullanamazlar, tehditte bulunamazlar.

“Bu işyerinde grev vardır” ibaresi dışında grev yapılan işyeri ve çevresine afiş, pankart gibi ilan vasıtaları asmak veya yazılar yazmak yasaktır. İşyeri ve çevresine grevciler veya grev gözcüleri için işçiler veya sendika tarafından kulübe, baraka ve çadır gibi barınma vasıtaları kurulamaz.

Grev gözcülerinin yeme ve içme ihtiyaçları esas itibarıyla sendika tarafından karşılanmakla birlikte grev esnasında işyerinde çalışma yapılıyor ve çalışan işçilere yemek veriliyorsa, nöbeti yemek saatine rastlayan grev gözcülerine de işverence yemek verilir. Grev gözcülüğü sırasında tıbbi müdahaleyi gerektirecek derecede hastalanma durumunda işverence gerekli acil yardımda bulunulur. Grev gözcülerinin lavabo ve tuvalet ihtiyaçları için işverence uygun bir yer gösterilir. Grev gözcülerinin olumsuz hava şartlarından korunmaları için gerekli olan şemsiye, yağmurluk ve benzeri kişisel koruyucu malzemeler ise sendika tarafından temin edilir. ♀

Sokakta da, çalışma yaşamında da eşit değiliz

Geçtiğimiz günlerde Pakistan İşçi Federasyonu Kadın Kolları Başkanı Atiya Salim sendikamızdaydı. Onunla kadınlık, sendikacılık ve Pakistan'daki kadın işçi hareketini konuştuk.

Rıza Köse - Necla Akgökçe

Türkiye'ye ve sendikamız Petrol-İş'e hoş geldiniz.

Teşekkür ederim, burada olmak güzel.

Kendinizi kısaca tanıtabilir misiniz, sendikanızdan biraz bahsedebilir misiniz, sizin sendikadaki göreviniz nedir?

Adım Atiya Salim. Evliyim ve 4 çocuğum var. Pakistan İşçi Federasyonu'nda çalışıyorum. Sendikanın Kadın Kolları'nda başkanlık yapıyorum.

Pakistan'da kadınların iş yaşamına katılımı ve sendikali olma durumları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Sendikamız üyelerinin yaklaşık 4000'i kadınlardan oluşuyor. Bu rakam sendikamızın genel toplamına bakıldığında yüzde 5 gibi bir orana denk geliyor.

Sendikanıza üye kadın çalışanlar sizin ülkenizde özellikle hangi alanlarda yoğunlaşıyor?

Kadın çalışanlar özellikle hizmet sektöründe yoğunlaşıyor. Bunlar arasında otel, iletişim, gıda gibi sektörlerin yanında ilaç ve tekstil, kozmetik gibi üretim alanlarında da kadın üyelerimizin oranı diğer sektörlerle göre daha yüksek.

Sendikanız kadın alanında da bir çalışma yürütüyor. Siz de bu çalışmanın içerisindeyiz, neler yapıyorsunuz?

Evet, kadınlara yönelik ay-

Fotoğraf: Zeynep Altun

rıca bir çalışma yürütüyoruz ve bu alanda da hükümet ile olsun, diğer kurumlarla olsun bir diyalog halindeyiz. Kadınların çalışma yaşamındaki problemlerinin çözülmesi yönünde çaba harcıyoruz

Pakistan'da kadın sorunları ile ilgilenen kadın örgütleri var mı? Sizin sendika olarak bu demokratik kitle örgütleri ile ilişkileriniz nasıl?

Pakistan'da birçok kadın sivil toplum örgütü var. Evet, sendika olarak kadın sorunları ile ilgilenen demokratik kitle örgütleriyle karşılıklı iyi ilişkiler kurduk ve kurduğumuz bu ilişkileri iyi bir şekilde devam ettirmeyi hedefliyoruz. Bu kurumların

kadınların özgürlük mücadelesinde önemli bir yeri olduğunu düşünüyoruz.

Kadın sorunları hakkında demokratik kitle örgütleri ile hükümetinizin uygulamaya çalıştığı kadın karşıtı uygulamaları birlikte protesto etme imkânınız olabilir mi? Eylemlerinizi ortaklaştırabilir misiniz?

Elbette, hükümetin politikalarına karşı bu yapılar ile bir araya gelerek bizi hedef alan yasalara karşı birlikte hareket edebiliyoruz. Birlikte protesto gösterileri yapabiliyoruz.

Siz sendikacılık yapıyorsunuz. İşçi hakları için mücadele ediyorsunuz. Eşiniz sizi destekliyor mu?

Eşim de sendikacı, o nedenle

beni destekliyor. Aynı sektörde birlikte çalışıyoruz.

Yani mitinglerde yan yana yürüyorsunuz, diyebiliriz o zaman. Kesinlikle.

Kadınlara yönelik politikalar geliştirme konusunda bulunduğunuz bölgedeki yerel yönetimin bir desteği var mı? Birlikte hareket etme konusunda özellikle belirli bir alan var mı?

Yerel yönetimlerle bu konuda mümkün olduğu kadar kadınların yararına çeşitli düzenlemeler konusunda birlikte hareket etmeye çalışıyoruz. Yerel yönetim bünyesinde bunun için mücadele edenlerden biriyim ben de.

Pakistan'daki kadınların durumunu genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kadınlar ülkede baskıya maruz kalıyorlar. Aynı ofiste erkeklerle birlikte çalışmaları sorun yaratabiliyor. Erkeklerden daha düşük ücret alıyorlar. Eşit işe eşit ücret alamıyorlar. Aynı zamanda kadınlar sokakta da çok büyük zorluklarla karşılaşabiliyorlar.

Her şey için çok teşekkür ediyoruz. Sizi sorularımızla yorduk. Bizim açımızdan Pakistan'daki kadın işçilerin deneyimleri çok önemli. Tekrar teşekkür ediyoruz. ♀

Eksik cerrahi tedaviye dikkat!

Yumurtalık kanseri kadınlarda görülen en ciddi kanser türlerinden biridir. Zamanında tanı konulması ve cerrahi müdahalenin doğru yapılması ile hastalık ber taraf edilebilir.

Kadınlarda görülen yumurtalık kanseri, tüm jinekolojik kanserler içerisinde en çok ölüme yol açan kanser türüdür. Yumurtalık kanserlerinden ölümlerin bu kadar yüksek oranda olmasının en önemli sebebi, hastalığın erken dönemlerde bir bulgu vermeden ilerlemesi ve ilk tanıda hastaların yüzde 70'inin ileri evrede olmasıdır.

Amerika'da yapılan son çalışmalar, yumurtalık kanserli hastaların önemli bir oranında cerrahi tedavinin eksik uygulandığını ortaya çıkardı. Bu sonuca, 9 farklı eyalette 1999–2002 yılları arasında tedavi görmüş 10 bin 432 yumurtalık kanserli hastanın kayıtları incelenerek ulaşıldı. Hastaların yaşam süresini doğrudan etkileyecek önemli bir faktör olan bu bulgu, kanser tedavisiyle ilgili bir takım kuşkuvarı da beraberinde getiriyor.

Yumurtalık kanseri tedavisinde önemli bir nokta, ilk yapılan cerrahi müdahaledir. Bu cerrahi müdahalede yapılması gerekenler ve atılacak adımlar, çeşitli kanser araştırma dernekleri tarafından belirlenmiştir. Buna rağmen, tüm dünyada farklı sebeplerden dolayı hastaların önemli bir kısmı cerrahi tedaviyi en iyi ve uygun şekilde alamıyorlar. Bunun sebepleri arasında operasyonu yapan doktorun yumurtalık kanseri tedavisindeki cerrahi tecrübesi, bilgisi ve iş yükü yoğunluğu sayılabilir.

Yumurtalık kanseri erken evrede teşhis edilse bile, mikroskopik olarak lenf düğümlerine veya karın içi zarına yayılma ihtimali olduğundan dolayı, lenf düğümlerinin çıkartılması ve karın içi zarından mikroskopik inceleme için örnekler alınması gerekir. Son yayınlanmış olan çalışmada Amerika'da tedavi almış olan erken evredeki hastaların ancak yüzde 50'sinin yeterli cerrahi değerlendirmeye tabi tutulmuş olduğu

ortaya çıktı. Bu durumda eksik cerrahi tedavi yapılmış olan hastalarda, hastalığın gerçek boyutu da saptanamadı.

Erken evrede saptamak

Kadınlarda rahmin her iki yanında olmak üzere iki yumurtalık vardır. Yumurtalıklar yumurta üretmenin yanı sıra kadın hormonları olan östrojen ve progesteronun da temel üretim yeridir. Yumurtalık kanserlerinin yaklaşık dörtte biri erken evrede saptanır. Kanserini erken saptamak tedavi başarısı olasılığını artırır. Erken evre yumurtalık kanseri için tedavi edilen 10 kadından 9 tanesi kanser tanısından sonra en az 5 yıl yaşarlar. Jinekolojik muayene sırasında doktorunuz kadın organlarının şekil ve büyüklüğünü elle hisseder. Ancak yumurtalıklar derinde yer aldığından yumurtalık kanserlerinin çoğu doktor muayenesi sırasında ele gelmez. PAP testi rahim ağzı kanserinin erken tanısında yararlı iken aynı durum yumurtalık kanseri için geçerli değildir.

Yumurtalık kanserinin erken dönem belirtileri genellikle belli belirsizdir. Bu belirtilerin genellikle kanserden çok kanser dışı sebeplere bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Belirtiler

- Karında şişme
- Beklenmeyen vajinal kanama
- Karında basınç duygusu
- Sırt veya bacak ağrısı
- Gaz, şişkinlik, uzun süren hazımsızlık gibi sorunlar

Bu belirtilerin yumurtalık kanseri ile ilişkili olabileceği düşünüldüğü zaman kanser yumurtalıkların dışına yayılmış olabilir. Yumurtalık kanserlerinin çoğu batın içindeki organların yüzeyine yayılır. Belirtilerin bilinmesi, bu belirtilere dikkat edilmesi, kanserin erken tanınması ve başarıyla tedavi edilmesini sağlayabilir. Yukarıdaki belirtilerden herhangi biri gelişirse derhal doktorunuza başvurunuz.

Zamanında müdahale

Yumurtalık kanseri için çeşitli cerrahi işlemler vardır. Bu cerrahi işlemlerin adı, çıkarılan organın Yunan veya Latince' deki adı kullanılarak belirlenir.

Eğer her iki yumurtalık veya rahim çıkarılmış ise kadın gebe kalamaz. Bir çok kadın ameliyattan sonra üç ila yedi gün arasında hastanede kalır. İyileşme dönemi genellikle dört ila altı hafta arasındadır. Eğer tümörün tümü çıkarılmazsa, cerrah mümkün olduğu kadar fazla tümör dokusunu çıkarır.

Yumurtalık kanserinde tedavi, kanserin ne kadar yayıldığına bağlıdır. Erken evre olduğu bulunan olgularda eğer çocuk isteği varsa tek veya her iki yumurtalık çıkarılabilir. Doktorunuz diğer kadın üreme organlarının da çıkarılmasını önerebilir. Erken evre kanserlerde kemoterapi de tedaviye eklenebilir. III. ve IV. evre kanserler için tümör mümkün olduğu kadar çıkarılmalıdır. Kemoterapi genellikle cerrahiden sonra uygulanır. Eğer nüksedirse tekrar kemoterapi ve cerrahiye başvurulabilir. ♀

Yazın bol bol yedik, biraz da kışa saklayalım...

Sebzenin, meyvenin bol bulunduğu mevsimleri geride bırakıyoruz. Hazır konserve-ler yerine, kendi elinizle ürettiğiniz, sağlıklı konservele kışın da aynı zenginlikte sofralar donatmak için, sonbaharda hazırlıklara başlayabilirsiniz. Bu sayımızı konserve tariflerine ayırdık...

KONSERVE YÖNTEMİ

Konserve yönteminde, taze sebze veya meyveler, bakterilerden arındırılarak kavanoz- larla saklanırlar. Yiyeceklerin salamura ile saklanması yönteminde kavanozların steril olması önemlidir. Kullanılacak sebze ve meyvelerde kesinlikle çürük bulunmamalıdır. Kavanoz kapakları kesinlikle hava geçirmemelidir. Konservelerinizi ışık görmeyen serin ve rutubetsiz ortamlarda uzun süre saklayabilirsiniz.

DOMATES KONSERVESİ

Bunun için olgun, yüzeyi düzgün, ezilmemiş domatesler seçilmelidir.

Kavanozlar önceden yıkanır ve kaynar suda bekletilir.

Domatesler, kabukları soyulduktan sonra büyüklüklerine göre bütün olarak, veya ikiye bölünerek boşluk kalmayacak şekilde kaynar suyun içinde bekletilen kavanoz- lar yerleştirilir.

Kavanozda 1.5 cm boşluk kalacak şekilde doldurulur ve tuz atılır. 1 kg'lık kavanoz- larla 1 tatlı kaşığı, yarım kg'lık kavanoz- larla yarım tatlı kaşığı tuz yeterlidir.

Kavanoza kesinlikle su eklenmemelidir. Çok ihtiyaç olursa domates suyu konu- labilir.

Son olarak kavanozların ağzı sıkıca ka- patılarak üzerini tamamen örtecek şekilde kaynar su dolu tencerede miktara göre, 1 kg'lık kavanoz- larla 40 dk., yarım kg'lık kavanoz- larla 30 dk. kaynatılır.

Bu işlem, pastörizasyon olarak adlanı- rılır.

Kaynatma işlemi bittikten sonra kavanoz- lar sudan çıkartılarak kapağı alta gelecek şekilde konular ve 1 gün bu şekilde bek- letilir. Bu bekletme işlemi kavanozların vakumlanmasını sağlar. Ertesi gün kava- noz- larla sızıntı olmamışsa, konserveyi rahatlıkla kullanabilirsiniz.

TAZE FASÜLYE KONSERVESİ

Bunun için taze, körpe, kılıksız fasulyeler seçilmelidir.

Çay Saati

AVCI BÖREĞİ

MALZEMELER

4 yufka, 4 yumurta akı, 250-300 gr kıyma, yemeklik doğranmış 3 kuru soğan, 1 yemek kaşığı biber salçası, yarım çay bardağı bulgur, 1 çay bardağı sıcak su, yarım su bardağı dövülmüş ceviz içi, 1 tatlı kaşığı tuz, 1 tatlı kaşığı karabiber, 1 su bardağı may- danoz, doğranmış, 1 yumurta, galeta unu

Yapılışı

Kıymayı soğanla kavurduktan sonra biber salçasını, bulgu- ru ve suyu ekleyip pişirin.

Piştikten sonra ocaktan alıp ceviz, tuz, karabiber ve may- danoz ilave edin.

4 yumurta akını çatalla iyice köpürtün.

Bir yufkayı masaya yayın. Yumurta akını fırça ile üzerine sürün. İkinci yufkayı üzerine serin. Onun üzerine tekrar yumurta akı sürün. İki katlı yufkayı 8 eşit parçaya kesin. Her bir parçanın geniş kenarına kıymalı içten koyup sigara böreği gibi -ama sigara böreğinden daha geniş- sarın. Aynı işlemi kalan iki yufka için de tekrarlayın.

1 yumurtayı çırpın. Sardığınız yufkaları önce yumurtaya, sonra galeta ununa bulayıp kızgın yağda kızartın ya da 200 derece fırında pişirin. Afiyet olsun...

Fasulyeler iyice yıkandıktan sonra uçları ve kılçıkları temizlenerek doğranır. Beş dakika kaynar suda haşlanır.

Haşlandıktan sonra süzgeçten geçirilerek haşlama suyu atılır.

Fasulyeler sıcakken, daha önce yıkadığınız ve kaynar suda bekletilen kavanozlara doldurulur. Soğuk mermer üzerinde çalışıyorsanız, ani ısı farkı çatlama neden olabileceği için kavanozların altına tahta veya bez koyabilir veya kullanmadan önce sıcak buhara tutabilirsiniz.

Kavanozların dibine ve fasulyelerin üstüne birer dilim domates konur.

Bir kiloluk kavanozlara bir tatlı kaşığı, yarım kiloluk kavanozlara yarım tatlı kaşığı tuz konur.

Fasulyeleri tamamen örtecek ve tepede 1,5 cm. boşluk kalacak şekilde üzerine kaynar su ilave edilir. Temiz bir bıçak veya kaşık sapı kavanozların dibine kadar batırılır ve birkaç kez sağa sola sallanır. Bu şekilde fasulyeler arasında kalabilecek

hava çıkarılmış olur. Bu işlem tamamlandıktan sonra kavanozların ağzı sıkıca kapatılır.

Kaynar suyla dolu tencereye kavanozların üzeri suyla örtülecek şekilde yerleştirilir ve pastörizasyon işlemi için 30 dakika süreyle kaynatılır.

Kaynatma işlemi tamamlandığında kavanozlar, kapakları alta gelecek şekilde yerleştirilerek bir gece bekletilir. Ertesi gün sızıntı olup olmadığı kontrol edilir.

MENEMENLİK KONSERVE

Domatesler iyice yıkandıktan sonra kabukları soyularak yemeklik bir kaba doğranır. Daha sonra yeşil biberler de yıkanır, ayıklanır ve ince ince doğranır.

Diğer tariflerde olduğu gibi, kavanozlar önceden yıkanır ve kaynar suda bekletilir.

Bir kilogram doğranmış domatese 1 tatlı kaşığı tuz ilave ederek iyice karıştırılır. Kavanozlara doldurulacak biber ve domates oranlarını kendiniz ayarlayabilirsiniz.

Kavanozlar üzerlerinde 1 cm boşluk kalacak şekilde doldurulduktan sonra ağzı sıkıca kapatılarak kaynar suyla dolu tencereye yerleştirilir. Tencere, kavanozların üzerini üç dört parmak geçecek şekilde suyla doldurulur.

Pastörizasyon işlemi için kavanozlar tencereye su kaynamaya başladıktan sonra 35 dakika süreyle kaynatılır.

Kaynatma işlemi bittikten sonra kavanozlar kapaklarının üzerine yerleştirilerek bir gün süreyle bu şekilde bekletilir. Ertesi gün kavanozları çevirdiğinizde sızıntı yoksa konserveniz tutmuş demektir.

Kitap fuarı, erken bastıran kış ve romanların gerçekliği

İstanbul'da oturduğumu biliyorsunuz. Ekim'in son haftası ve Kasım'ın ilk iki günü, şehrimizde kitap fuarı oluyor. Eskiden Beyoğlu'nda olan bu fuarı hangi akla hizmetse Beylikdüzü'ne taşıdılar. Ben Anadolu yakasında oturuyorum, havanın nemlenmesiyle birlikte romantizmaları azan kitap sever yaşlı bir kadıyım. Peki, nasıl gideceğim oralara? Benim erkek torunun ismi Deniz, sonsuzluğu çağrıştırdığı için verdiler bu ismi ona. Kitap tutkumu biliyor yaramaz, onu her sene desteklerim biraz. Babaanne yardım, dedi. Verdik tabii.

Fuar dönüşü, bu sene hem kalabalık hem de çok gürültülü dikkat et babaanne, diye uyardı beni. Damadın arabası var, cumartesi günü birlikte çıktık yola. Bir kar bir kar sor-

mayın. Yol uzadıkça uzadı. Erken gidecektik güya öğlene doğru ancak vardık.

Bütün kış roman okuyacağım

Önceleri tenhaydı, sonra gruplar halinde her yaştan, her cinsten çocuklar doldurdu ortalığı. Birbirlerinin ellerini tutarak yürüdükleri için yaramazlar her tarafı kapatıyorlardı. Ama kitaplara nasıl alışacaklar ki, bu onlar için önemli bir fırsat... Alan çok geniş, ben birinci salonu gezdikten sonra hemen yoruldum. İkinci salonu da yarım yamalak gezdim. Damat biraz huysuzdur, 'gidelim boğuluyorum' diye tutturdu. Ben bu yaşımda dayanıyorum. Epey bir roman aldım, bu kış demleyeceğim çayımı, içine atacağım bir dilim limonu, başka hayatların, başka dünyaların içine kayacağım. Roman içindeki ha-

yatlar gerçek hayattakinden daha sahici geliyor bana, yalanın ve yıkıcılığın gündelik yaşam biçimi halini aldığı şu günlerde. Yaşamın yalanlarına en büyük edebiyatçının kurmacası bile yeti-şemiyor. Şimdi siz benden şifalı bitkimizi istiyorsunuz. Bu kez bir meyve var gündemimizde. Sonbaharın altın sarısı meyvesi ayva. Mideniz ağrıyor ve o nedenle ayvadan uzak duruyorsunuz. Bu çok yanlış, ayva mide ve bağırsakları güçlendirir. İshali, dizanteriyi keser. Başka bir marifeti de bağırsak iltihabını gidermesidir. Kanı temizleyerek, çarpıntıyı dindirir. Daha ne olsun. Eskiler, bu

yıl ayva bol oldu kış erken gelecek, derlerdi. Pazarda çarşıda o kadar ayvaya rastlamasak da, kış gerçekten de erken geldi. Sağlıklı ve neşeli günler dileklerimle...

Hakkari’de geçtiğimiz mevsim!

Ev-eksenli çalışan kadınlar toplandı

S. Nazik Işık*

Hakkari’de sadece hü-
zün mü vardır? Sa-
dece gözyaşı mı akar
orada? Hayır! Geçen mevsim
Hakkari’nin düğün mevsimi.
Kışı sert, yazı bir o kadar sert
bir iklimde, bu kez biz de var-
dık! Ev-eksenli Çalışan Kadı-
nlar Çalışma Grubu ile Van-
da kurulu Yaka Kadın Koo-
peratifi olarak bir yerel top-
lantı yaptık. Ev-eksenli çalı-
şan Hakkari’li kadınlarla bu-
luştuk, tanıştık, söyleştik. E-
vet! Hakkari’de bir de düğüne
katıldık, halaya durduk. Biz
Hakkari’den dönerken onlar
yeni bir ortaklığın temelleri-
ni örmeye başlamışlardı bile.

Hakkari’ye nasıl gidilir?

Bunu özellikle yazmalıyım.
Hakkari’ye Van üzerinden
gidiliyor. Van denizden 1.700
metre yüksekte kurulu bir şe-
hir. Hakkari daha da yüksek-
te, 2000 metreden yüksekte
Sümbül Dağı’nı seyreden bu
şehir. Yol sarp, öyle yüksek
dağlar arasından, nehir ya-
taklarının diplerinden, viraj
viraj, dolana kıvrıla gidiyor.
Mevsimin güzelliği sayesinde
çevreyi seyretmek yürek
hoplatıyor, her dönüşte yeni
bir renk, yeni bir su, yeni
bir çiçek... Dağların haşmeti
insanı büyülüyor. Ben de bol
bol fotoğraf çektim. Dizüstü

bilgisayara yükledim Hak-
kari’de. Ve toplantıda “Biz
şehirinize nasıl geldik?” diye
küçük bir gösteri sundum
katılımcılara. İnanın ben de
hayran hayran seyrettim.

Hakkari’de ev-eksenli çalı- şanlar ne yapar?

Annelerden, konu-komşudan
ya da akraba kadınlardan
öğrenilen geleneksel ev-ek-
senli işler var: Örgü, dantel,
oyalar, kilim dokuma, yün
tarama-temizleme, yorgan
sırma, peynir-yoğurt yapma,
salamura basma, sebze ku-
rutma vb. kurslardan trikotaj,
makine nakışı, dikişi, piko

öğrenilip yapılıyor... Hediyelik
eşya üretimi, meyve top-
layıcılığı, sumak gibi baharat
toplama ve hazırlama işleri
de var, ama ev-eksenli çalı-
şma, gayet baskın şekilde çe-
yizlik eşya üretimine dönük.
Çünkü Hakkari’de kız çeyizi
ağır, yapması zahmetli, uzun
süren bir iş.

İş nasıl gelir eve?

Genellikle çok erken yaşta
başlar kızlar ev-eksenli çalı-
şmaya. Kendi çeyizlerini
yaparlarken ellerinin kalite-
tesini görür, beğenir başka
kadınlar. Sipariş vermeler
başlar. Özellikle Hakkari’den
olmayanlarla varlıklılar sipa-
riş verirler. İşler görücüye
çeşitli yollarla çıkar: Misa-
firlere gösterilirler, günlere
giderken yanında götürülüp
yaparmış gibi gösteriye
çıkartılır, hediye adı altında
tanıtılır işler... Çeyiz serme
geleneği, iş gösterir, iş getirir
bir gelenektir. Tabii eş-dost
aracılığıyla yaptığını pazar-
layanlar da vardır. Dükkanla-
ra satmak pek iyi bir yöntem
değildir, çünkü çok ucuza
vermek gerekmektedir.
Sipariş malzemesiyle gelir
genellikle. Yoksa da herhan-
gi bir dükkandan alınır.
Ayrıca, Hakkari’li kadınların
deyişiyle “batıdan” getirile-
biliyorsa, getirilir. Hakkari’de
Van bile “batı” sayılır. Batıdaki
malzemeler nasılsa

hep daha bir kalitelidir, çoğu zaman da ucuz gelir. Çok almak, biriktirip topluca almak pazarlık imkânını artırır.

Satış nerde yapılır?

Siparişte satış yoktur. Sipariş iş yapan, bir işlik işçisidir ısmarlayanın.

Sipariş almak için çok fiyat kırar Hakkari'liler. Yani ev-eksenli çalışan kadınlar arasında dayanışma olmaması, rekabeti acımasızlaştırır, emeği ucuz verir.

Çocuğunuz varsa, okuyorsa, kocanız işsizse, çalışmıyorsa pazarlık gücünüz azdır.

Ödemeler de insafsızdır çoğu zaman. Mesela, kendi parayı ödünç istemek zorunda kalırsın: "Perde alacağım. Acaba borç verebilir misin?" derken ödünç değil de parası alınmamış işinin parasını istiyor olabilirsin bal gibi.

Ya da siparişi veren bir torbaya biraz eski giyecek biraz makarna bulgur nohut koyup üstüne de 5-10 lira kadar bir para bırakarak ücretini ödediğini varsayıverir.

Aile kalabalık, işler birlikte...

Hakkari'de aileler kalabalık, birkaç kuşak bir aradadır çoğunluk. Sen iş yaparsın, nene çocuğu eğlendirir, gözetir, bacılar eltiler başka bir işe koşar. Aile içindeki kadınlar arasında dayanışma mı deriz, iş bölümümü mü bilemiyorum, ama işler birlikte görülmektedir.

Neden evde çalışma?

Hakkari'de evde çalışmanın en önemli nedeni, dışarıda çalışılacak iş olmamasıdır. İş olsa gidecek çalışacak kadınlar bile evde çalışmak zorundadır. Çünkü iş yoktur. İş olsa aile baskısıyla, çevre baskısıyla gidemeyecek kadın da çoktur. "Karısı şunun yanında çalışıyor" dendi mi,

"100-150 milyona çalışıyor avradı" dendi mi, erkeğin başı önüne düşermiş... Evdekini kimse bilmez nasılsa, damlar, çatılar neleri örtmüyor ki, bunu örtmesin... Büyükşehirde "çocuklarım küçük" diyen kadın çoktur, ama Hakkari'de çocuk kadının elini, evden dışarıya çıkışını engellemez. Aile kalabalık, "mahalle evin içi gibi"dir. Çocuğu sokağa salmak, akrabaya bırakmak sorun değildir.

Evde çalışanın sigortası olmaz

Her yerde olduğu gibi Hakkari'de de bir ömür çalışır kadınlar. Emeklilik yoktur. Sağlık sigortası yoktur. Ya yeşil kartlıdır kadınlar, ya da kocalarından, babalarından Bağ-Kur'lu, SSK'lı.

Peki şimdi ne yapacaklar?

Birinin tezgâhı yoktu heybe ve kilim dokumaya. Türkçesi yoktu, Kürtçe dedi ki, "Tezgâh olunca elin boş kalmaz..." Bir başkası sordu: "Ben valiliğe gidip makine alıp iş açmak istesem, hepiniz gelir mi? Yani atölye açsam, gelir misiniz?" Cevap verdiler hep bir ağızdan: "Hep birlikte kendimiz bir yer açarsak, geliriz."

Ve başladılar konuşmaya...

Örgütlenmek istiyordu Hakkari'li ev-eksenli çalışan kadınlar. Nasıl mı? Önce biraz buluşup konuşacaklar. "Ne yapacağız" diye düşünecekler akıl akıla verip.

Biri şöyle dedi toplantıda: "Bir araya gelsek, siparişleri bölüşsek, ya da acaba başka yerlere iş gönderebilir miyiz? Bir araya gelip konuşsak bunları... Yoksa, bir gün bir yerde karşılaştığımızda biz şu toplantıda bir araya gelmiştik diye hatırlamaktan başka şey olmaz. Yoksa emeğimiz taksitle ve yarı fiyata gidiyor. Yan yana gelerek imkân yaratabiliriz."

Sonra, "Bir yer tutsak mahalle arasında" dedi biri.

Bir diğeri, "Yer tutmadan birlikte çalışamaz mıyız bir süre?" diye sordu.

"Siparişleri paylaşmayı becerebilir miyiz?"di bir diğerrinin aklına gelen soru. Bir başkası, "Her birimizin yaptığı işleri bir listeye yazsak" dedi.

Aldı lafi bir diğeri: "Dantelde ellerimiz tutuyor mu bir baksak!"

"Yapamadığımız işi de bir diğerimize devretsek mesela" dedi bir başkası...

"Elimizde kalan işleri zaman zaman sergileyebiliriz birlik-

te olursak. Birlikte olursak belediyeden valilikten bir yer istemek zor olmaz." geldi aklına birinin.

Saymaya başladılar fason alabilecekleri işleri: Nevresim dikimi, şeker çöpü ayıklama, döküntü çiçeklerle süs hazırlama...

Biri topladı lafi, saydı yapılabilecekleri ve kapattı toplantıyı: "Her bir işi kim yapıyor, araştırarak, listeleyeceğiz.

Kim neyi yapmayı biliyor, listeleyeceğiz.

Piyasadaki fiyatları öğrenecek, onu da listeleyeceğiz.

Müşteriler neler istiyorlar, onları da listeleyeceğiz.

Alınan işleri grupta nasıl bölüşebiliriz, bir yol bulacağız.

Buluşma noktalarımızı, irtibat noktalarımızı, buluşma zamanlarımızı aramızda anlaşacağız."

Biz Van'dan, Muğla'dan, Ankara'dan gidenler döndük evlerimize. Hakkari'liler başladılar kendi aralarındaki buluşmalarına. Siz şimdi Hakkari'den iyi haber bekliyorsunuz değil mi? Ben de... ♀

Ben de... ♀

* Ev-eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu üyesi

EMEK GÖZCÜSÜ

Gecenin Karanlığında ;
Sessiz bir bekleyiştı bizimkisi
Sonumuzun ne olacağını bilmeden beklemek
Aslında her şeye rağmen umutlu bir bekleyiş
Dirençli...
Azimli...

Grev gözcüsü diyorlar adımıza
Biz sadece grev gözcüsü değiliz aslında
Geleceğimizin, Namusumuzun, Onurumuzun, Gururumuzun ve
ekmeğimizin
gözcüleriyiz

Her gün değişsek te biz gözcüler beklediğimiz şey değişmiyor aslında
Bunun farkında olmasa da yanımızda olmayan bazılarımız
GERÇEK BU;

Size sesleniyorum Eyyy emek sömürücüleri;

Biz emekçi kadınlarız

Satılık değildir Gururumuz, Onurumuz, Kanımız, Ruhumuz Canımız

Sen sen ol emeğimize laf söyleme

Biliyorum her şey güzel olacak

Bu sessiz çılgınlığımız bir gün elbet duyulacak.

Gelin ey işçi kardeşlerim bir olalım

Gökteki kuşlar bile yalnız uçmuyor bilinmeyene

Gelin Eyy işçi kardeşlerim bir olalım

Balıklar bile sürüyle yüzüyor denizin maviliğinde

Gelin Eyy işçi kardeşlerim bir olalım

Bir olalım ki kıralım bu emeğimizi sömürenlerin kalemini

Sizi bekliyoruz !!!!

Ben hep orada olacağım adım önemli değil

Grev çadırımda görev yerimde

Çünkü benim adım

EMEK GÖZCÜSÜ!!!

Özlem KILINÇ

**Özlem Kılınç, Novamed'in grevci kadın işçilerinden.
Bir gece nöbetinde, sessizliğin ortasında yazmış yukarıdaki şiiri.**